

GOSPODOVE POTA

so čudne.

Prav mična, ganljiva in podučljiva

POVEST

za slovensko mladost.

Poslovenil

L. E.

V Ljubljani, 1862.

Prodaja založnik *Matija Gerber*, bukvovez.

Natisnil J. Rud. Milic v Ljubljani.

I.

B e l č e k.

Preteklo je blizo tri sto let, kar so po naši mili domovini razprostirali se še široki in veliki gojzdi, katerih sedaj večidel tod že več ne vidimo. Stare mogočne drevesa so sčasoma posekali, debela izkoreninili, in deželo rodovitno naredili; kjer so poprej hrasti in bukve svoje velikanske verhove in veje divjaškim ramam enako raztegovali, zori sedaj rumeno klasje v solnčnem žaru, ali pa razprostirajo se zeleni travniki polni cvetic, in prijazne vasi sred domačega drevja in prijetnih vertov; kjer poprej ni bilo drugega viditi, kot temna gosta divjota, po kateri so v zaraščeni goščavi šibke serne in berzi jeleni divjali, se pasejo zdaj mirne čede kodrastih ovac in dobro rejenih goved. Mnogi kraji gomzijo sedaj polno ljudi, kamor je prej redkokrat kak človek stopil.

Boga moramo hvaliti, da se je vse to tako zgodilo; kajti ti tamni gojzdi skrivali so

marsikaj v svoji črni tamoti, kar se je moglo pred čistim svetlim žarkom skrivati. Ne le togotne dereče živali, kakor medvedje in volkovi, imeli so varni kraj zavetja v plašni tej divjoti, ki se ni mogla skoraj pregaziti, temuč tudi hudobni ljudje so tod brez skerbi pregrešno in zaničljivo živeli. Po dnevu so bili v svojem skrivališču; ko je pa tamna noč zemljo pokrila, so se plašno in tiho iz skrivališča izplazili, da bi počenjali hudobne djanja, s ptujim premoženjem bogateli, kradli, ropali in še celó morili. Hudoben človek, ki je od steze čednosti in pobožnosti odstopil, se odvrča vedno bolj in bolj od Boga; greh ga dalje žene, da ne more reči: Tù naj bo cilj in konec vsega hudega, ktero sem do sedaj počenjal.

V nekem takem gostem in tamnem gojzdu bila je nekdam velika votlina, ktero si je ciganska derhal za skrito stanovališče odbrala. Tamnotni gojzd, visoke, sterme, skalovite gore so votlino krog in krog obdajale; steze z navadne ceste k tej duplini so bile tako skerbno izvoljene, da jih nihče ni našel, ako jih ni po večkratni navadi ali po skrivnih znamenjih poznal. Vhod so verh tega prav skerbno in na tanko zakrivali; že čez-nj viseča skala ga je močno zakrivala. Bil je pa tudi tako nizek, da so se cigani vanj in iz njega le plazili. Razun tega pa so še toliko ternjevega germovja in goščave okrog zaplodili, da bi ga ne bilo tudi naj bi-

strejše človeško oko opazilo, ko bi ga bilo tudi iskalo. Znotraj je bila votlina visoka in prostorna. Ako se je kakih deset stopinj daleč po trebuho v njo plazilo, se je prišlo v širok in mogočen prostor, čigar poveršje je bila že narava obokala; kviško gledaje se ni vidilo drugega, kot gosta, nezmerna tmina.

Iz te votline, s kakimi sto sežnji v obsežji, se je dospelo v tesneje in manjše hrame, ki so bili, se razno razvijaje, vedno globokeji. Vratca hramov so se brez posebnega truda zlahkoma zapirale z nekoliko skalami, ki so se s pomočjo nekake priprave pri vhodu kot vrata na železnih obesih vertile. Vhod, s takimi skalami zakrit in zapert, je bil tako popolnoma navadni znotranji steni votline enak, da nihče ni utegnil misliti še na katero skrivališče.

Velika votlina ta bila je navadno cigansko prebivališče; hrame pa imeli so za shrambo pokradenih reči in bogatega plena, kakor tudi zato, da bi se, — ako bi se le kedaj skrito bivališče te derhali zvedilo, in bi jih, se nad njimi po pravici maševati hoté, pravica preganjala, da bi se v enakih okoliščinah brezskerbno v te hrame poskrili.

Razun tega bila je duplina suha in tudi v naj hujši zimi mraza obvarovana, ker se je nizki vhod dal v malo trenutkih z listjem in senom zadelati. Žalostno je pa bilo, ker ni bilo dan nikdar v votlino posvetil; še nikoli ni

solnčni žar neznanske tod noč in dan ob enem vladajoce temote obsijal.

Nekega dne, bilo je v poznem poletju, se zbere skoraj vsa ciganska derhal v votlini; zunaj pritiska strašno huda, zadušljiva vročina; močni solčni žarki prederó celó gojzdno senco, ktero košata zelenjad obraščenih drevesnih verhov zoper bliščeče kot živa žerjavica pripeka-joče solnce le slabo brani; krog in krog vladuje mirna tihota. Prijetno prepevaje ptica ne skaklja po vejah; zverina leži vročine težko sopijoča mirno v naj gosteji senci v germovji; še tihi veterc med vejami in drevesnimi verhovi ne šumlja; perje visí skoraj vsahnjeno hrepeneče po okrepčanju; celó pisane gojzdne cvetice se pobešajo, in metulji ne ferfrazo s cvetja na cvetje.

Kakor je zunaj v prosti naravi vedno tiheje, je v votlini vedno glasneje, ktero terdne skalnate stene hude vročine branijo. Cigani ležijo leni in zanikerni na tleh, možaki, ženske, otroci, razstreseni sem ter tje, ter pojó z nevkretnim glasom divje in malovredne pesmi, čigar glas se poredkoma od stermega, skalnatega zidovja odmeva. V sredi gorijo namesto svetil smolnati panjači, razsvetovaje po malem z rudečim, švigajočim plamenom temoto, ki velik prostor votline pokriva. Erjavi, kosmati moški obrazi, blede razsvitljeni, njih tamne bliskajoče oči, obračaje se enako svetlim iskram, grozo-

vita divjost in sirovost, razodevaje se po pijanosti in v drugih pregrehah; z eno besedo: vse je prestrašno, — sleherni mora nad tem pogledom groze in gnjusobe trepetati. Ti moški pa in ženske bili so takega malopridnega življenja že od mladih nog vajeni; vse dobro in žlahno, katero je Bog v človeško serce zasadil, je že zdavnaj ljuljka pregreh zaterla in zadušila. Več ne čutijo svojega sirovega vedenja, — marveč pojó, vriskajo, ukajo, se na glas deró, preobilno serkljaje močno pijačo, katero jim stara ženka, delavno v votlini sem pa tje gredé, v vedno iznova natočenem lesenem kozarcu podaja.

Le neki deček sedi sam, ločen od drugih skoro da ne divjakov, blizo plamenečega ognja, ki v daljnem kotu votline gori. Kakor je znati, se noče z divjim vedenjem drugih pečati, temuč gleda v tihe misli utopljen debelo v svitle iskre, ki, v enomer zdaj pojemaje zdaj se kviško dvigaje, tamno skalovje razsvetljujejo. Zunanja podoba kakih 9 ali 10 let starega dečka se prečudovito razločuje od drugih čveterih ali peterih ciganskih otrok v votlini; lasje mu ne visijo zmeršeni, zaprečeni čez čelo in vrat, marveč se mu gladko svetijo, kodrasto se zavijaje krog nježnega obličja brez znamnja tamne, umazane erjavosti, ktera bi mu kožo kot sicer vsem ciganom oskrunila; na bledih licih ni mu pa tudi rudečice spoznati; na obrazu se bere tiho mu

terpljenje, — nič manj tudi v višnjevih očeh, mило pa zatamnelo v ogenj gledajočih.

Ko tukaj sedi, se mu tiho ciganska deklina približa, ki je dosedaj blizo njega na golih tleh na pogernjeni volnati odeji spala. Plašno in skerbno se ozre na derhal hrumečih, vpijočih možakov, in čutivša, da ne utegnejo zavoljo prevelikega veselja na kaj drugega paziti, poterka dečku lahno na ramo, ko se mu je bila tiho bližje splazila.

„Belček, kaj si tako žalosten?“ — ga tiho vpraša, ko se nekoliko vplašen ozre in jo osupnjeno pogleda, — „ali so te že zopet zmerjali in tepli?“

Žalostno se ji deček nasmeja, svojo kodrasto glavico pomajaje. „„O ne““ — enako tiho in previdno odgovori — „„niso me. Veseli so in pijejo; po takem ne pazijo na me.““

„Toraj se hočem tù v senco k tebi uvesti, in kaj s tabo kramljati“ — reče deklina, blizo toliko stara kakor on, pa veliko čverstejša in močnejša, kot deček — „nikar ne glej nanje tako plašno, saj me ne vidiš, ako se za tabo usedem.“

„„Oh! ne bojim se udarcov, če mi le hočeš pripovedovati, kakšna je zemlja, kako solnce sije; nikdar ga še nisem vidil““ — odgovori deček — „„kaj rad bi kdaj po dnevu iz votline šel; ker mislim, da mora neznano lepo zunaj biti.““

„To se vé, da je prijetno“ — reče mala — „posebno, ko se iz gojzda pride, in se s kakšne gore na široko ravnoto gleda. Vse je pisano in prijazno; vidiijo se zelene drevesa in silo veliko cvetic, lesketaje se po žarnem solncu. Gotovo res; pač bi ti, ubogi Belček, želela, 'da bi smel vse to kedaj pogledati. Pa saj veš, da ne more biti.“

„„Zakaj ne?““ — žalostni Belček vpraša — „„sicer smete vsi ven hoditi? Jaz sam moram dan za dnevom v votlini biti, in le po noči, ko gremo zlata, srebra in jedovja iskat, smem z vami iti.““

„Lej, Belček, to je zato, ker nisi naše rodovine, in imaš kaj lepe višnjeve oči, ki mi jako dopadajo. Vedno mislim, da v nje gledaje male nebesa vidim, in zarad tega si mi močno ljub; pa tudi, ker me ne dražiš, ne zmerjaš in ne tepeš, kot sicer name silo jezni dečki.“

Belček gleda zopet žalostno v plamen. „„Moje oči““ — zdihne tiho, v resnici žalovaje — „„te mi branijo zemljo viditi, ko po tvoji izreki prelepo solnce svetlo sije. Oj, da bi bile pač raje moje oči černe enako tvojim!““

„Pa potem bi bil mi veliko manj všeč, kot zdaj, Belček!“ — povzame dekle besedo — „in kdo bi se s tabo igral, ako ne jaz? Nikar ne zaničuj svojih oči, boš že v poznejem času z njimi še svet vidil; to so mi stara mati povedali.“

„Oj ! ako bi jih ti vsaj enkrat k temu pregovorila, da bi me v gojzd pustili; samo v gojzd, le za trenutek, ne na gore ali celó kam dalje, kamor gotovo ne smem iti; le solnce bi kedaj rad vidil!“

„Ne, to ne more biti, stara mati tega ne storijo“ — reče Černela — „ali si ne razspe-tiš, da bi me topli, kakor prejšno noč, ko sem se s tabo izplaziti htela, pa zasačena bila, in so bili tebe zvezali; kaj še le, ko bi erjavi Erih zvedil; oj, umoril bi naji!“

Nejevoljno z glavo pomajaje, zakriči Belček: „Po takem bi mi ne bila vsaj kar nič o solncu pripovedovala, da bi me ne bilo mikalo. Pa zdaj — zdaj kar v enomer mislim na zunanjo lepoto, in da mi ni dano, jo kdaj viditi.“

Černela hoče ravno dečka tolažiti, kar zasliši nenadoma dereči in hripavi glas ciganske matere terdo pri sebi. Boječnost pred njo zaduši njunine besede; kot bi mignil pobegne Černela na svoje revno prejšno ležišče. Ali, že jo stara zapazi, ji s 'perstom žugaje, in spremenivša gerbasti erjavi obraz, se ji grozovito zareži:

„Černela, Černela, ali si zopet z Belčkom septala! Glej, da ne zapazi erjavi Erih, ki je hud že razun tega na te in na dečka ničvrednega! Pa le tiho, danes te ne izdam, in Belčka zopet odvežem, ako obljubi, se več ne iz dupline skrivaj izplaziti. — Ali obljubis Belček?“

Belček prikima, in Černela se zopet približa: „Belček ni malopriden, stara mati,“ in prime suho roko stare, ki je danes kaj dobre volje viditi. „Le odvežite bedaka“ — reče na dalje — „sedaj se ne bo gotovo odtegnil; močno se mi je smilil, ko ga je erjavi Erih tepel in za noge terdo zvezal, da se ni mogel cel čas trikrat prestopiti. Bil je pa čisto nedolžen; jaz le sem ga bila nagovorila z mano iti, hoteča mu jasno nebo, solnce in zelene drevesa pokazati, ker bi jih revče kedaj kaj rad vidil. — Ali kaj velja, stara mamica, vi ga boste enkrat sabo vzeli, danes ali jutri, ali pa pojutrišnjem, ko drugih tukaj ne bo.“

„Molči, mala ti priliznjenka!“ — zakriči tiho stara, da bi ne izdala ljube male — „Belček ne sme po nikakor iz dupline!“

„Potem pa vsaj povejte, zakaj ne?“

„Aj! zoperno dekle, skoraj bi slep z rokami zagrabil“ — odverne stara — „ako bi ga ven pustili, [bi htel večkrat iti, in potem bi se utegnilo primeriti, kar se prevečkrat zgodi, in izmed nas bi bili mi vsi zgubljeni. To pač spreumeš, da mu jasnih oči ne moremo počerniti, dasi umemo obraz in svitle lase pobojariti! Nikakor, Belček ne sme iz votline, razun ko bi mi kdaj v kak drugi kraj šli, in to, mislim, ima dobre pota!“

„Pa zakaj ga potem zmirom po noči sabo jemljete?“

„Ker so po noči vse krave mavre, neumnica!“ — jo zaverne stara — „mora pa tudi pri rokodelstvu vsaj pomagati, da svoj vsakdanji kruh zasluži. Nocojšno noč mora tudi zopet zraven biti, — veljá bogat plen; in če se čversto vede — kdo ve, kaj se še nakloni!“

„Oj, kar nič rad ne grem!“ — zdihne deček — „ubogi ljudje se mi vedno smilijo, ko jih se iz spanja prebudivše zvežemo, še celó pretepamo, ako vpijejo in stokajo, da jim mi vse njihovo premoženje vzamemo.“

„Molči, Belček, molči!“ — stara dečku prestriže besedo, ter mu s svojo suho kosteno roko usta zatisne — „vzamemo samo naše in česar nam neumni ljudje tod zunaj prostovoljno poverniti nočejo; ako boš še kdaj nad tem godernjal, te bo erjavi Erih zopet v grozovito jamo zaperl!“

Pri tej zažugi deček še bolj obledí ter se trese groze in trepeta. „Ne, ne, nikdar več ne bom kterege človeka obžaloval“ — reče s pol zadušnim, trepetajočim glasom. „V grozoviti jami je strašno.“

„Ali si bil vže notri!“ — vpraša mala Černela, pogledaje plašno pa radovedno dečka — „nikdar mi nisi o tem pravil.“

„Zato ne, ker se zmirom v spominu tega tresem“ — odgovori deček — „res da, erjavi Erih me je enkrat noter zaperl zavoljo upora, in ker sem ga, ko me je hudo pretepal, v roko

vgriznil. Oh, tù je bilo grozovitno, in le ču-
dim se, da nisem strahu tod umerl!“

„Oh, pripoveduj mi to!“ — prosi Černela.

„Glej, grozovita jama je tukaj prav zadej;
spustijo me po vervi navzdol, ker se drugače
vanjo ne more; globoko, globoko se spušča,
dokler se v posled verv ne strese. Sedaj se
čutijo zopet tla pod nogami, kajti viditi ni mo-
goče zavoljo borne tamote, ki je še tamneja
kakor tù v votlini, ko vsi smolnati panjači ugasni-
jo. Ko do tal dospem, potegne erjavi Erih, ki
me je navzdol spustil, verv zopet k sebi, pu-
stivši me čisto samega. To bilo je vže dovelj
strašno; bilo mi je pri sercu, kot bi v grobu
ležal brez upa, se kdaj nazaj verniti; pa še
hujše me je čakalo. Tipaje okrog po stenah
iščem prostora, da bi na suhem sedel, kajti
zavoljo močirnih in ilovnih tal se mi do členov
je uderlo. Ko tako tipam, tipam, se na enkrat
nad neko rečjo spodtaknem in čujem, kako se
dalje vali in s pokom od sten odletí. Se pripo-
gnem in šlatam z rokami okrog, kar zašlatam
terdo kroglo vso mokrotno in trohljivo, in tipa-
je jo, zapazim na krat, da imam mertvaško če-
pinjo v roki. Zdajci zavpijem na ves glas, da-
leč jo veržem od sebe ter se zgrudim na tla ne
vedè, kaj se je potem godilo. Ko se zopet zavem,
se v kotec stisnem, ter se ne ganem od tod, vedno
misleč, da sedaj, sedaj utegnem na čepinjo na-
leteti. Groza me je bila taka, da nisim v sta-

nu dopovedati. Glasno jamem jokati in prosim klicaje erjavega Eriha, da bi me zopet gori potegnil, obljubivši mu, nikdar več togoten in uporen biti. Pa erjavega Eriha ni, in moje stokanje in vpitje se neuslišano razlega. Strahú padem zopet v omedlevice; pa dolgo ne terpi; zbudi me huda bolečina na nogi. Čutivši, da nekaj močno na nji visi, jo urno umaknem; ko pa tje pošlatam, primem neko žival. Z grozo jo odtergam in proti steni zadegam, da glasno zacvili. Kmali spoznam mnogoterost podgan v jami grozoviti. Neizrečeno se mi je jelo gnjusiti in studiti; lezle so po meni, in če sem jih prijeli in odgnati hotel, so me groze in bolečine glasno upijočega grizle. Oj, bilo je grozovitno, čuda, da sem preživel! Koliko časa sem bil v grozoviti jami, ne vem; erjavi Erih mi je sicer djál, le dve ali tri ure, pa ne verjamem, kajti zdí se mi že eno ali dve leti tega. Ko mi verv pomolí, se je z zobmi in z rokami terdo' primem, ter me gori potegne. Odsihdob sem vedno storil, kar je od mene zahteval; raje bi umerl, kot še kdaj v grozovito jamo šel.“

Mali Černeli so solze očí zalile, ko je Belček nehal pripovedovati. Mati ciganska pa se je režala na ves obraz, rekši: „Glej Belček to je pametno, da hočeš zmiraj lepo ubogati. Ubogaj tudi nocoj, in boljše se ti bo godilo, kakor do zdaj. — Ali slišiš?“

Prejden je deček utegnil odgovoriti, zau-
pije terd in divji glas iz srede pijančevajočih
ciganov: „Hej, stara copernica, kaj se tako
dolgo s fantičem pogovarjaš? Prinesi še en
bokal svoje pijače; potem pa vse pripravlje-
no! Večer se približuje, in čas bo, da se na
noge spravimo.“

Med tem, ko se je bila mati ciganska mudila,
da bi bila stregla povelju erjavega Eriha, gospo-
darja temotnega kraljestva tega, zašepeta Čer-
nela Belčku nekaj tolažljivih besedi ter se, stis-
nivša mu roko, nazaj k svoji postelji natihoma
splazi. Žalostno in pobito gleda Belček v ogenj,
ki le še slabo plamení, ter se zopet v tiho
modrovanje vtopi, iz česar ga še le stara ci-
ganska mati zbudi.

„Noč je tukaj“ — reče — „kje imaš no-
ge, da jih odvežem?“ Ko bi trenil Belček ubo-
ga; in ko se svojih zvez znebí, mu potegne
stara z mokro gobo po obrazu in laseh, ki so
se naenkrat popolnoma spremenili; do zdaj okro-
glo zaviti, so postali tamni raztegnjeni in vzdol
moleči; nježno beli obraz je obdajala erja-
va kožica, da je bil deček sicer ciganskim
otrokom skoraj popolnoma enak; ko bi bistrh,
višnjevih oči ne imel, bi se ne bil mogel od
drugih razločiti.

II.

Roparska tropa gre na plen.

„Pripravljeno?“ — gromi glas erjavega Eriha po jami.

„Vse pripravljeno!“ — odgovori stara ciganka.

„Tedaj na noge!“ — velí divji zapovednik — „Belček sem k meni, in ne od mene, ali pa boš stanoval zopet v grozoviti jami!“

Ubogi deček hití trepetaje k ojestremu in mračnemu zapovedniku, ki, poprijemši ga za ramo ž njim proti izhodu jame koraka. Stara ciganka za njima šanta ter poglavarju na uho šepeta rekoč: „Ne ravnaj prehudo z dečkom, zdaj je dober in ubogljiv!“

„To se bo v ti noči pokazalo“, — erjavi Erih kratko in merzlo odgovori — „ako se vede dobro, se mu bo vprihodnjič boljše godilo, in ga ne bom vsaki dan tepel. — Ali slišiš deček?“ Belček prikima ter se plašno na velikanskega cigana ozre, ki ima nekošno veselje nad dečkovim strahom.

„No tedaj, naprej, naprej! nimamo časa, da bi ga trčili; noči so kratke!“

Cigani — utegnili jih je razun poglavarja še kakih 14 ali 15 biti — se po dolgem na tla vležejo, in zaporedoma iz votline plazijo. Potem pride Belček in za tem erjavi Erih, ki svojo

jo mogočno postavo skozi tesno in nizko vozino splazi. Nihče v duplini ne ostane, razun stare ciganke, žensk in otrok, še premladih, svoje očete in brate pri nočnih roparijah spremljevati. Kakor hitro so cigani na prostem, denejo Belčku ruto čez obraz; naj močnejši izmed njih ga pa zadene na rame. Roparji niso, da si je ravno noč tamna bila, kake previdnosti zamudili, dečku pota k svojemu bivališču skriti, bojé se, da bi kdaj ušel ter jih izdal. Še le ko v terdem molčanju dalje gredé čez kake pol ure na konec gojzda dospejo, postavijo dečka zopet na tla, mu razgernivši ruto z obraza.

„In zdaj“ — reče erjavi Erih k svojim tovaršem obrnivši se — „zdaj vam hočem povedati, za koliko gre. Veliko utegnemo vloviti; to pa speljati, velja serčnost in sklep. Ali ste pripravljeni za mano slediti in vsako povelje moje na tanko slušati?“

Navdušeni naznanijo cigani svoj občni sklep. „Slušajte me toraj“ — govori dalje erjavi Erih — „včeraj sem po dolgem izpraševanju in prašanji zvedil, kje da ima bogati grof rozenborški svoje neizmerne zaklade shranjene. Do njegovega gradu imamo uro hodá, in ako ste serčni, junaški možje, je uro pozneje v naši roci.“

„To je težko in nevarno delo“ — nekdo naj starejših ciganov premišljivo zaverne — „grof je bogat, to je res, pa tudi mogočen in močan, in gorje nam, če svoje posle razpošlje

za nami sledit. Ako mu je v resnici to mar, bo še nazadnje naše varno skrivališče izvohal in se nad nami brez razločka in milosti maščeval.“

„To je, če nas bo najdil“ — erjavi Erih posmehljivo zakriči. „Misliš li, da ostanemo še v naši votlini, ako nam rop spodleti? Svet je velik, in če imamo grofove zaklade, naprej še v tej noči, kakor daleč nas noge nesejo. Pri delitvi plena dobí vsak dovelj, da lahko vprihodnje tatvino in ropanje na kljuko obesi, če ga več ne veseli naše dobičljivo rokodelstvo.“

„Če nam pa rop po sreči ne izide?“ — praša poprejšni cigan.

„Po tem se nam tudi ni kaj treba bati grofovega maščevanja,“ — odgovori erjavi Erih — „pa vsaj me poznate! Meni je še vse po sreči išlo, in povem vam, da sem porok za nastopik. Kogar tedaj ne veseli z nami iti, naj se verne; pa tudi naj nikar ne misli na kak del nocojšnega ropa, kajti kdor truda in nevarnosti ne delí, se ne sme tudi kaj dobitve nadjati.“

Lakomnost je bila slehernega večja kakor strah pred nevarnostjo, katero so imeli prestatí. Stari cigan umolkne; molčanje njegovo dosti je razločno dokazavalo serčnost, se djansko sklenjenega ropa vdeležiti. Drugi možje so glasno ukali svojemu načelniku, uravnavšemu nemudoma potrebne priprave, ktere bi gotovost pregrešnega načerta pospešile.

„Naprej tedaj“ — zapové — „vi dva gresta po bližnji poti pred nami, da pogledata, ako je vse pri miru; podbrusita noge, da vaji tje pridši na določeni postaji dobimo. Ostali gremo natihoma pa hitro skozi gojzd, ki se, kakor znano, terdo do grajskega zidu vleče. Bodita previdna in pazljiva. Hodita!“

Ta dva cigana za ogleduha odločena hitita, jo urno kakor blisk, pa skoraj nešumljivo v temoti naprej mahaje, po ravnem. Drugi, erjavi Erih naj prvi, se v gojzd podajo ter korakajo molčaje skozi černo tamoto. Migljajoče zvezde skoz gosto perje in veje le sem ter tje po malem svetijo. Belček mora vedno terdo pri poglavarji biti. Pusta, hrapova in nenadelana pot, po kateri možje stopajo, je ubogega dečka hudo utrudila. Ker je bil celó malo hoje vaje, se kmali upehanega čuti; toda poglavarjeve terde besede in trepet pred hudim ravnanjem ga spodbadata, svoje moči kar naj bolj napenjati. To se vé, da se večkrat nad gerbastimi drevesnimi koreninami spodtakne in na spolski trati zderčne. Pa vselej se vzdigne, dokler se ne jamejo stolpovi velikega grada mogočno iz ponočne tamote bliščeti. Poglavar se ustavi, in kmali pride ta na znano znamenje naprej poslana ogleduha k njemu. *)

*) Opomniti moramo, da so zlasti v prejšnjih časih imeli nekteri gradovi, kakor tudi ta, o katerem bomo govorili, široke in globoke prekope ali jarke krog in krog sebe;

„Vse tiho?“ — prasha erjavi Erih s tihim glasom. — „Kar glasu ni bilo slišati na dolgo in široko“ — nekdo izmed ogleduhov odgovori — „le neki pes je renčal in lajal, ko sva memo šla; toda mutast je na vse čase. Vergla sva mu tje košček strupenega mesa, da ga je požerl. Nikoli več ne bo lajal.“

„Prav tako;“ — ju pohvali poglavar — „sedaj gremo brez ovir na delo. Varujte se, kaj zaropotati; edino to je, česar se imamo bati, in po čemur nam načert spodleteti utegne. Belček stopi bližje!“

Deček pride urno k poglavarju.

„Poslušaj, Belček,“ — mu reče — „sedaj moraš v prekop iti. Tu notri greš prav tiho ravno pod vratenim mostom do unkraj zidú, kjer najdeš prislonjeno ranto; preteklo noč sem jo sam tje postavil. Po nji plezaš kakor mo-

na krajih so stermo navzdol obzidani bili (in nekteri z vodo napolnjeni), da nihče ni mogel skrivaj kod v grad priti; razun po mostu na vratenih, čigar naprava imela razne je razlike in oblike. Za našo povest si mislimo na notranji strani prekopa dva lesena ali zidana stebra kake 3 sežnje vsaksebi, visokejša mnogo memo prekopa. Na verhu vsakega stebra je počez na vratenih močno bruno vdeleno, ktero ima na vsakem koncu navadoma močno verigo uterjeno. Na tej verigi je na zunanjem koncu bruna majhen most terdo privezan; na notranjem koncu bruna se pa dá z verigo ta konec bruna po umetni napravi kviško potegniti in zdol spustiti. Ko se most kviško potegne, ne more nihče noter, ker most v zraku visi, kar se zlasti po noči zgodi; po spušenem se pa ravno tako lahko v grad gre, kakor po navadnem mostu. — Grajšinski verti ali gaji bili so navadno ločeni od grada — na planem.

goče tiho navzgor in privežeš na steber pri mostu vervasto gred, ktero ti bom v prekop za tabo podal. Varuj se, Belček kaj zaropotati. Ako vse pridno in dobro izpelješ, ti bo prihodnjič dobro in boš prost, če ne boš pri nas dalje ostati hotel. Ako pa v gradu spijoče s kakim ropotom izbudiš (tukaj postane poglavarjevi glas strašen in žugajoč), prisežem ti pri kosteh svojih očetov, umerješ tam zdolej v grozoviti jami naj grozovitnejše smerti, ki je mogoča, lakote. Vari se tedaj, moje oči pazi-jo na vsako tvoje gibanje, ušesa moje slišijo še tako tiho šumenje. Sedaj na delo!“

S tihim, trepetajočim glasom Belček obljubi, se kar naj bolj mogoče verlo obnašati, ter si pomaga verv, na kateri ga imajo v globoki prekop spustiti, sam okoli života pritvesti. Med tem se stari cigan poglavarju približa, mu na tihem nekaj besedi na ušesa šeptaje.

„Ne, ne“ — mu erjavi Erih odgovori — „deček nas ne bo izdal, kajti on me pozna.“

„In vendar bi rajše jaz sam tje šel, in vervasto gred privezal“ — stari skerbno odgovori — „červavno ima deček tudi naj boljše voljo, utegne kaj lahko neprevidnost nam ves načert za vselej podreti.“

„Ne more biti, deček mora tje iti“ — odgovori erjavi Erih — „ranta na uni strani je veliko pretenka, da bi bila zmožna moža deržati; oko Belčkovo je tudi že tamote vajeno,

ker vidi po noči kakor mačka. Ali misliš, jaz bi ga bil brez vzroka zmiraj v temni votlini imel? Le tiho bodi, brez pomoči njegove nič ne opravimo.“

Kakor se sme misliti, ni Belček nič tega govora slišal. Terdo pri prekopu stoji, čigar stene so sterme sozidane, tiho in žalostno pred se gledaje. Pred nevarnostjo, v katero se ima podati, ne občuti strahu, kajti še k težjim nevarnostim so ga vže večkrat posilili; ampak misli le na strahovite reči v grozoviti jami; strašna obide ga težava pomislivšega, da bi mogoča neugodnost njegova roparske načerte tudi zoper njegovo voljo razdreti utegnila. Ubogi deček je bil še premalo zbrihtan, da bi si bil serčni načert izmislil, roparje izdati in se s tem iz njihovih rok rešiti; in vendar bi se bilo to kaj lahko izpeljalo. Nič drugega bi ne bilo treba, kakor po poglavarjevemu ukazu se toliko časa ravnati, da bi bil do unkraj prekopa dospel, kamor mu nihče ciganov slediti ni mogel. Naj bi bil potem spijoče iz spanja poklical, ki bi bili ne le samo cigane odpodili, ampak tudi gotovo ubogega dečka v svojo skerb vzeli iz prijaznosti. Belček pa, kakor smo dajali, ni kaj takega celó mislil; le težave občuti pred kaznimi erjavega Eriha, kogar privihana grozovitost in merzlo ravnanje ga toliko vplašita, da je v vednem strahu in trepetu.

„Zdaj delaj naprej, Belček!“ — veli po-

glavar, ko k fantiču pristopi verv poprijevši, na kateri ga ima v prekop spustiti — „bodi brez skerbi, deček! verv je terdna, jaz sam sem jo odbral, ne utergala bi se, ako bi jih tudi deset taci dečkov, kakor si ti, na nji viselo.“

Belček, pomagavši vže večkrat pri enakih priložnostih, poklekne na kraj prekopa, deržaje se z rokami na verhnih močnih štirivoglatih kamnih, ter se dá počasi po zidu navzdol spuščati.

„Zdaj“ — zašepa Belček.

Poglarvar jame verv spuščati, in Belček se pomika v globočino. „Ko bi se le verv utergala“ — si misli, med nebom in zemljo viseč — „bi v prekop padel, bi bil mertev in nihče bi me več ne pretepal in zaničeval ali v grozovito jamo zapiral.“

Pa verv bila je dobro odbrana in teža ubogega dečka premajhna, da bi verv pretergala. Srečno dospe v globočino prekopa; noben ropot nočne tihote ne moti razun nekaj apnenih udrobkov, ki so v prekop leteli, ko jih je deček se po steni dričaje, od nje odrušil. Šumenje bilo je le majhno, pa vendar je krel erjavi Erih na tihem togotno, gledaje pazljivo poprek na grad, če se je morda kdo tam prebudil in jih zapazil. Pa vse je tiho in mirno, kar nič se ne gane v neizmerno prostornih grajskih poslopjih; dozdeva se mu, da stanovnike te kakor čuvaja grajskega preterdo spanje obdaja.

Poglavarjeva togota se vleže; pripogne se čez zid v globočino prekopa prašaje: „Si pripravljen Belček?“

„Sem že! le napotite mi zdaj vervasto gred“ — odgovori deček. „Poterpi, jo koj dobiš“ — šepa poglavar potegnivši k sebi verv, na kateri je bil dečka v jarek spustil. Ročno priveže gred na verv.

„Sedaj pazi Belček! na gred“ — ga opomni erjavi Erih —; „odveži jo, da na tla ne pade; potem pa urno na delo.“

Da si ravno se zgoraj v gosti tamoti, ki pokriva zemljo, ne more viditi, kaj se spodaj v globokem prekopu godí, poglavar koj zapazi, da se obnaša Belček po njegovem povelju. Deček gred odveže, si jo krog vrata ovije ter z lahko nogo prav tiho k unkrajnemu zidu lazi. Jako dobro mu služi sedaj dolgo časa vajena zmožnost v tamnem viditi; da si zvezde le mračno in slabo nočno temoto razsvetljujejo, opazi vsak napotni zaderžek; skerbno se umakne vsaki suhi vejici, ki se mu utegne pod nogo zlomiti. Noben suh peresček mu ne zašumi pod nogo. Tje pridši koj opazi na zidu slonečo ranto ter jame po nji kakor veverica plezati; kajti umetnosti take je dobro razumel, ker se jih je mogel doma v grozoviti duplini pridno vaditi. Slaba ranta se mu šibi in poka pod težo. Ali to dečka ne vstraši. Toliko časa pleza v višavo, dokler z rokami bruna kviško poteg-

njenega mostu ne doseže; zagradi se zanj-ga, se ga močno derži, ter se po mačje na kraj prekopa požene. Sedaj je bil naj težji del tega opravila dokončal; ročno priveže vervasto gred k mostu po povelju erjavega Eriha; tiho jo potem razvije, ter jo silno previdno da z verha v jarek derčati. Kakor hitro zapazi, da je drugi konec tla dosegel, zleze po nji v jarek, ter poprek prekopa zopet na to stran hiti in poglavarju z tihim glasom naznani, da je izveršil, kakor mu je ukazal.

Erjavi Erih globoko zasope, ker je bil strahoma in s skrivno skerbjo izid dečkovega truda pričakoval.

„Sedaj k delu, možje!“ — ukaže drugim ciganom — „imejte svoje nože pripravljene ter prebodite pri naj manjši zoperstavi, ki jo vidite, vse, kar vam bo na poti. Ali do tistihmal previdno! Boljši je grad sprazniti, da nihče ne zapazi, kakor se pa v nevaren boj podati, ktereга nasledek je vedno negotov.“

Cigan za ciganom se ročno kakor mačka v prekop po vervi spusti; erjavi Erih je naj zadnji. Dalje korakajo, Belček na čelu, po prekopu do unkrajnega zidu, in tod po vervasti gredi, po kateri brez nevarnosti in ropota na verh prekopovega zidu dospejo.

Sedaj ločijo še slabe vrata, ki se dajo brez truda odpreti, cigane od znotranjega gradu, čigar shodišča in stanice so erjavemu Erihu

dobro znane. Na kljuko pritiskivši najde vrata nezaklenjene. Na tihem ukaje, jih previdno in široko odpre in silo pazljivo na uho vleče, če je še vse tiho, ter nič nevarnega ne zapazivši drugim pomigne, za njim sledeti.

Roparji pridejo v grad. Vzeli zo zgornje čevlje z jermeni z nog, tedaj niso njih stopinje kar nič ropotale. Mislili so se prav na terdnem, že so se jim krivili persti, da bi zgrabili rop, ki zdaj po njihovih mislih več spodleteti ne more. Nikjer kaj zaderžani se splazijo memo izbe vratarja, kogar glasno smerčanje terdo spanje spričuje, ter pridejo na dvor, od kodar več širokih kamnitih stopnjic v grajske shodišča in stanice pelje.

Kar se dá pridejo na tihem in po lahkem na grajski dvor; še celó psi, spijoči v bližnjih kočah na slamnatem ležišču, ne lajajo. Nobeno oko ne čuje. Vsi grajski zaupajo na terdnost zidovja, na prekopovo globočino in na kviško potegnjeni most; nobenemu izmed njih se tudi v spanji ne dozdeva, da je razujzdana tropa divjih roparjev že do notranje srede gradu dospela.

„Vse se nam dela, kar samo, kakor nalašč“ — šepeta poglavar si vesolja roke mencaje — „lov nam ne more več spodleteti. Vsi pojdite za maño tukaj le po stopnicah na levo od naše strani v grofovo zakladnico; eden le naj z Belčkom zadaj ostane in, kakor hitro nevarnost ču-

ti, nam naznani. Pa tiho in previdno, potem nam ne more nobena posvetna moč plena —“

Poglavar umolkne, grozoviten strah mu prešine vse ude. Drugi cigani se silo osupnjeni okrog njega stiskajo; le Belček ne razodeva nepokoja v sebi. Glasen tresk, se votlo razlegaje po grajskih stenah, erjavemu Erihu glas in besedo zapre; več trenutkov preteče, preden se zavé strahu, ki ga je jako obšel.

„Kaj je bilo to?“ — godernja — „pasja vera! pa ne, da bi se zunanje vrata zatresnile, da več ne moremo iz grada!“

Neki cigan jo nazaj vdere, ter res najde vrata zaklenjene. „Veter je menda potegnil ter jih zatresnil; ključavnica je zahlepnjena, vendar tiči k sreči ključ v nji“ — s tem naznanilom se urno verne k poglavarju.

Ne vedé kaj početi, se obotavljajo cigani; vest slaba jih peče; trepetaje bije jim serce v persih; skoraj vsi bi bili radi na skrivnem, kakor so prišli, se zopet odplazili. Pa erjavi Erih, se sedaj zopet zavedši, jim iznova serčnost daje.

„Ali nismo neumni bedaki, ako le trenutek še dalje odlašamo!“ — jim reče — „naprej ljudje! Vse se mora kar urno doveršiti in plen je naš vkljub tega, kar nam je vrag zasolil.“

Še se podtikujejo cigani; ker pa sedaj erjavi Erih pred njimi korači k poprej omenjenim stopnjicam hitijoč, stopajo da si ravno trepetaje

za njim. Ali nov strah jim na enkrat ustavi stopinje. Glasovi velikega zvona se na debelo razlegajo; terd glas spijoče kliče, da naj vstanejo in za orožje poprimejo.

V celem gradu je nenadoma vse živo. Psi serdito lajajo; vrata se odpirajo in zapirajo. Vpitje: „Roparji so v gradu“ se od blizo in daleko razlega; mnogo služabnikov rozenborškega grofa pridere iz izb, se vé le na pol oblečenih, pa z meči in z nožmi v rokah; dosedanjjo globoko tihoto silno vpitje domestuje.

Ropot vrat, ko jih je veter zaterlešnil, bil je vzrok, ki je hudobni načert ropoželjnih ciganov bil razderl. Vrtar se od ropota zbudi ter, opazivši pridšo tropo, urno od tod hiti zvon sile zvonit, čigar glas je spijoče zbudil in roparje splašil.

Erjavi Erih, togote, serda in groze navdan, grozovito zakolne ter potegne ojstro orožje iz rožljajoče nožnice.

„Ako ste možje in ne malovredni bežljivi psi“ — rjoveč k svoji tropi zaupije — „pojdite za mano! Še je čas! Ako smo v zakladnici, se obložimo z naj dražjim grofovim premoženjem, potem se skoz druge pretolčemo kot možje, ki jih ne prestraši vsaka sapa; za mano! Roparji, po plenu hrepeneči in za premoženje vse storiti pripravljeni, hrumé v rokah z golimi meči k širokim kamnitim stopnjicam. Pa že je prepozno. Prezvesti grofovi služabniki se okoli

svojega gospoda zberó, ki vzdol po stopnjicah na čelu svojih proti ciganom hití. Divji boj se vname, čigar grozovitost nočna tamota še povikšuje. Križema rožljajo meči, da še iskre kažejo. Erjavi Erih, se serda penijoč, krog sebe kruto maha ter si z neizrekljivim trdom vsih svojih moči pot narediti prizadeva. Ali zastoj. Sicer se s prvega prestrašeni grofovi služabniki, silovitosti erjavega Eriha nezmožni, umaknejo; ali kmali se prikažejo novi bojevavci na pozorišču že kervavem; svetila prižgane mračno razsvetlujejo dvorišče; prejasno sprevidijo sedaj cigani, da jim je v begu še pomoč iskati. Umaknejo se, zaklenivši v silni hitrosti vrata za sabo, da bi si vsaj za nekoliko trenutkov preganjanje zabranili; urno planejo v prekop ter se razkropijo ko bi trenil v bližnjem gojzdu. Preden grajšinski zaklenjene vrata odbijejo in višечи most vzdoli spustijo, se je bila že vsa razujzdana tropa, s ponočnim krilom ogernjena, v gojzdni goščavi razšla; preganjati jih pri teh okoliščinah se ni misliti dalo.

III.

Kako Belček prvičkrat solnce vidi.

Belček, katerega smo dosedaj popolnoma izpred očí zgubili, je bil v hrupu na grajšin-

skem dvorišču nenadoma ostalem kar zginil. Ko je na enkrat jel zvon sile zvoniti in vratar z de-rečim glasom na pomoč klicati, in ko so od vseh strani priderli oboroženi možje in se v gradu bojevati jeli, se je tiho stran splazil in trepetaje v kotu plašno vspeh boja pričakoval. Ko bi bil imel orožje, bi se bil morda vendar le bojevavcom pridružil; ali s svojim slabim meh-kotnim životom se je mogel hrupu ogniti, ker se je bal, da bi ga sedaj sedaj kdo čez druge na tla ne poderl ali pa hudo ranil. Ko je boj še nestanovitno omahoval, je želel grajskim zmago; zato se močno prestraši premagovajoče silovitosti erjavega Eriha s pervega. Čeravno se je zmage na pravični strani veselil, se je vendar tudi bal, da bi ga v tamnem za cigani imeli in umorili. Zarad tega se pridruži ciganom bežljivo nazaj k vratom planivšim, ter enako drugim srečno iz grajšine in prekopa na polje dospe, kjer se po erjavem Erihu ozira. Ali zdavno že je ta v tamoti zginil ne misleč v serdu in strahu na Belčka. Ne eno, ne drugo sklenivši stoji deček premišljevaje, ali bi šel za ciganom, ali ne. Kar naenkrat pride mu na misel, pripravno to priložnost v to obrniti, da bi vendar na vse zadnje solnce vidil; zdajci bil je neomajljiv v sklepu. Veselja glasno zauka ter plane, se svojim begočim zapovednikom odtegniti, v naj gostejše lesovje. Nepokojno bije mu serce, ako premisli, da bi ga utegnili doiti in

siliti, ž njimi kakor sicer v cigansko votlino iti. Kakor jelen skače po goščavi. Znati je, da mu nepričakovano veselje o prostosti z novo močjo ude poživlja. Čuti se toliko prostega, lahkega in močnega, kakor še nikdar, ter leta vkljub tamote navspod in vkreber, kakor bi bil na perutnicah. Misel: „kar naj bolj daleč od ciganov“ mu duha globoko navdaja ter mu močne in gibčne ude ohrani.

Včasi se ustavi in poslušaje zre v noč, ako se morda stopinje preganjavcov ne čujejo. Ali vse je mirno, razun nočnega vetra, ki po drevji tiho šumlja. Begočemu dečku se kipeče serce utolaži, da jame mirneje in pametneje premišljevati. Zdaj še le se čuti ne samo oslabelega, ampak tudi, da mu iz ternjastih oprask na obrazu in rokah po malem kervavi curki cerljajo. Ravno korači na goro, ko nenadoma terdo zraven sebe tiho šumljanje in pljuskanje studenčnice začuje, ki bistro se lesketaje iz razpokanega skalovja vre. Jako vesel je, da je vodo najdel; hladí se skeleče rane v merzli, bistri vodi, — očedi kervavi obraz in roke, ter pije skoro z nepreterganimi žejnimi požirki. Pokrepčaje se, hití dalje, dokler na visoki verh gore ne dospe. Tù ga trudnost prevzame; v znožji mogočnega hrasta se vleže na mehki mah, stegne ugodno otrudene ude, ter s terdno voljo se nikdar več, vsaj prostovoljno ne, v sužnost cigansko verniti, zaspí.

Terdo in sladko spi spehani deček. Pa že se zbudi, ko prva zora jame nočno krilo razsvetlovati; spogledaje se ves osupnjen in zavzet krog sebe ozira, ter plane veselega lica urno na kviško. Koj se zopet živo in jasno spominja dogodb pretekle noči; spomnivši se prostote in davno zaželeno svitlo solnce pozdraviti smeti, se sladko nasmeja, ter široko in osupnjeno gleda na preraščeno veličastno zelenjad, ki se kakor nebo nad njim razširja in skozi njo le tù in tam čista jasnota presijava. Glasno zakrikne, ter povzdigne ginjen roke k nebu, kakor bi htel z rokami čutiti in prijeti, kar ga je preživo in močno vnelo. Krasota barv, ki jih še nikdar ni vidil, ali se jih vsaj več ni domislil, ga močno gane. Prečista zelenjava brezštevilmega perja na sočnatih drevesih, ki so se mu ponoči le kakor temotne, černe reči vidile, ga razveseljuje, ter mu navdajajo s sladkostjo serce. Svit približevajočega dne, dasiravno se še z jutranjim slednjim mrakom stikováje, in z zeleno goščavo nad dečkom pregerenjen, se mu neznansko blišči; posamni kraji jasnega neba, ki jih je v stanu viditi sem ter tje, se mu dozdevajo neizrekljiva lepota, da si je pač večje ne more skoro misliti.

„Oj, gotovo to je solnce!“ — zakriči ter ploska veselo z rokami. — „Skoraj sem si ga tako mislil, prečistega, prezornega in svetlega, da se skoro težko vanj gleda. O sprelepa reč!“

Ni čuda, da je jasno obnebje oko ubogega Belčka slepilo, vajenega že več let le na mračno tamoto v duplini, kamor ni nikdar beli dan posvetil. Skozi zeleno perje še vedno v nebo gledavšemu solze oči zalijó; bolečina vsled bliščobe ga kar mižati prisili.

„Gotovo da“ — pravi — „to je solnce vsaj mi pripovedovala je Černela, da se v solnce ne more gledati zavoljo bliščobe neprimerljive s še tako svetlim leskom pozemeljskih reči. Prevesel sem, da sem ga vendar enkrat vidil.“ Želja, še več ogledati in vse razne čuda poiskati, o katerih je Černela Belčku pripovedovala, mu ne dá dalje mižati. Zopet spregleda, ter se radovedno na vse strani ozira. Kar jame nad njim na drevji neka ptica peti; Belček vleče na uho, ter nagne glavo na stran prislušaje, da bi tudi naj manjšega glasu sladkega petja ne preslišal. Radosti se mu topí serce; tolikanj prijetno se mu glasi žvergolenje ptice konoplenke, tolikanj čudno, nenavadno, vse ptuje, in vendar toliko zaupljivo. S početka ne vé, kaj da bi bili ti glasovi, prilegaje se toliko prijetno ušesom njegovim in vnemaje mu krotko pa preradoštno serce. V posled se domisli, da mu je Černela tudi o ptičjem petju govorila, ter veselo zakričí: „V resnici, to je kaka ptica, ki toliko mične pesmi poje, kakor me je Černela zagotovljala.“

Da bi male stvarice, ki ga jako razvесе-

ljuje, ne spodil, stopa tiho bližje ter se ga med gosto zelenjavo iskaje, po njem ozira, dokler v posled lepo pisane gojzdne pevke ne opazi. Na skrivnem v zelenjadi sedé nježno prepeva vedno novejše in prijetneje napeve. Kaj sladko doni to Belčku, ki še nikdar ni kaj enakega čul, marveč v enomer le divje in nevkretno petje cigansko, ki se gotovo ni toliko prijetno, kakor nježno petje gojzdnih pevcov, iz neoglajenih gerl glasilo. Ko še polno serčne, tihotne radosti prisluša, vtihne nenadoma ptica, ter se jame trebiti; prostre si pa zdajci lahni peruti ter sferčí od tod. Dokler jo more viditi, se ozira za njo Belček, ter žalostin zdihne: „Kolika škoda; še dalje bi te bil rad poslušal!“ zatem pa krikne: „Pridi, pridi nazaj, živalica ljubeznjiva!“ — s premehkim čistim glasom jo vabivši; pa ptica, se vé, da ne porajta na to.

„Ako se ne verneš ti k meni“ — kričí Belček — „se napotim jaz do tebe!“

Kar na ravnost za begočim ptičem hité, koraka kraj pogojzdenega rebra z vpertimi očmi v jasno nebo, ki se skozi zeleno goščavo nanj prijazno ozira. Ali prej ko misli, se spodtakne nad korenino nekega drevesa in telebi na tla. Smejaje se zopet vzdigne.

„Ti je že prav, bi bila Černela mi djala, vidša, kako sem jo bil telebnil“ — pravi, mencaje si nekoliko skeleče koleno — „zdaj bom vsaj raje pred se, kakor pa vkiško gledal; mo-

ram pa tudi paziti, da iz gojzda pridem, ptice gotovo več ne opazim; kam je nek živalica letela?“

Belček stori, kakor je rekel, ter gleda pod noge; le zdaj pa zdaj povzdigne kviško oči. Oko se mu bolj svetlobe privadi; po gojzdu gredé, pride med redkeje drevesa ter se z glavo majaje ustavi.

„To je pač čudno!“ — si misli — „to tù gori ne more solnce biti, toliko ni, tudi ne tolikanj jasno. O ne! to je jasno nebo; ponoči se vidi černo in je z zgolj zvezdami obdano. Po solncu moram še le gledati, pač škoda bi bilo, ko bi ga kod ne opazil; tù ni viditi kar sledu o njem! Pa poterpi, tam na ravnem, kjer ni toliko dreves, utegne biti. Le hiteti moram, da iz gojzda pridem.“

Urno dalje hitijoč prederé goščavo in germovje; jame ga skoro skrbeti, da bi celó iz gojzda ne prišel, pa le za malo trenutlejev. Sem ter tje veselo zavriska čuječ kako ptico v germovji ali na verhovih visokih dreves pesmi-ce prepevati, ali opazivši pisano cvetico, ki med zeleno trato bistro oko razcveta, ali mu čez pot tekočo serno, ki se radovedno in previdno nanj ozre ter hipoma v bližnjo goščavo odide. Vse to se mu dozdeva veličastno in čudopolno; zgolj veselja in serčne radosti se prave stiske celó ne utegne domisliti.

Razun tega prihaja čezdalje glasneje in

veseleje v gojzdu. Čez in čez se zbujaajo pti-
či in kakor zahvalo jutranjo Gospodu glasno in
veselo prepevajo, da se na dolgo in široko po
gojzdu dišečem odmeva. Pénice, črnoglavke,
šinkovci, konoplenke čverčijo; tudi okripli krik
pšoge se začuje za nekaj časa vmes; žolna
kljuje terdi les, da se daleč po daljavi razlega;
kukovica se po mirnem gozdnem zračji enoglas-
no pa skladno oglašá; ropna ptica vijugaje se
na silovitih perotnicah visoko z zraka kričí;
čisto vse, kar ima živega gojzd v svojem go-
stem silnem krilu, se budí in giblje na vse stra-
ni, ter po svoje zaznava veselje o bližajočem dne-
vu, ki drevesne verhove čedalje svitleje presija.

Belček celó ne vè, kam bi se ozerl; ser-
ce se mu raduje, kamor koli pogleda. Kar mu
je Černela o mičnih teh čudih dopovedovala,
dozdeva se mu le mračno in tesno proti lastne-
mu pogledu, ki njegovim občutkom toliko kra-
soto in svetlobo odkriva. Ūrno se podá dalje,
pa mahoma se zopet ustavi; sedaj se pripogne
k pisani cvetici, ki se modro pred njim razcve-
ta; posluša pihljanje rahlega vetra, v daljavi
ropot šumljajočega hudournika, sedaj brezšte-
vilne glasove v zbujeni naravi; dozdevajo se
mu čisto nenavadni in neznani, ob enem pa tu-
di tolikanj prijetni in zaupljivi, kakor bi mu bi-
li že od mladih nog znani in ljubeznjivi. Smeh
in veselje znati sta mu na obličju, radostno
ploska z rokami ter poskakuje, skače, poje in

kriči kakor vesele živalice, ki jih vidi na drevji in na tleh. Za nekaj časa nagovarja ptiče, ki se nekoliko oplašene na-nj ozirajo, ali pa vabi jelene in serne, ki se pred njim v gojzdu na zelenem mahu dervijo, in ko ga ne slušajo, teče celó za njimi, dokler se oplašeni veselemu pa silovitemu gostu hipoma v bližnje germovja ne odtegnejo.

Med enakimi zabavami polagoma k zgor-njenemu kraju gojzda gredé, stopi Belček kar nenadoma iz goščave na vzvišen in neporaščen kraj; — bil je na visokem verhu neke gore. Silna planjava se razprostira pred njim z vasmi in soseskami, z zelenimi polji in plodljivimi njivami, na katerih kimajoče žita že čez in čez zoré in ženic pričakujejo; potoki in jezera, blišu živega srebra enaki, lepoticijo okrajno; razgrinjajo se mu verste sadnega drevja, obdane z verhi in senožeti, mogočni gradovi na obraščenih verhuncih in na stermsko vkviško kipečem skalovji; po celi okrajni pihlja zjutranja sapica, in tù pa tam nastajajo meglice; vse okrog in krog razsvetljuje neizmerno nebo s prelepo modrino; visoko nad zemljo razpenjajo se labodom enako posamezne meglice; v iztoku se pa prikaže prva nježna in bleda rudečica, ki naznanuje prihod svitlo-blišečega solnca.

Dokaj časa stoji Belček, kakor bi bil iz kamna, ter gleda globoko zamaknjen sedaj na planjavo, sedaj proti obnebj; utolažiti nemirno

kipeče serce, ki se mu hoče v persih skoro vtopiti, sklene roke na persih ter globoko zasope; kolena se mu šibijo, in množenje brezštevilnih mu serce navdajajočih občutij ga primora, da se na deblo bližnjega drevesa nasloni, da bi se vertoglav na zeleno trato ne zgrudil. Stisnjeno serce se mu v posled zopet v nerazumljivih glasovih polajša, ki se mu v preterganih besedah po samem iz trepečih ust zmičejo.

„Oj, oj!“ — kriči — „prelepo, prekrasno vse, te gore, gojzdi, nebo! Oj kako lepo! prelepo! Malopridni, hudobni ljudje, ki so mi vso to krasoto viditi in občudovati toliko časa ovirali!“

Vtopi se v misli žalostne in vesele, ki se mu v očeh bliščijo in na obrazu berejo; znati je, kakor bi se mu sedaj mračni oblaki čez obličje podili, sedaj mu prečista in žarna radost duha prešinila; kajti veselje sije mu iz oči, in nježne erdeče ustnice se presladko mu na smeh derže. Pa glasno dalje ne kriči in veselja dalje ne poskakuje, kajti preobilno veselje spremenilo se je v rahločutno ginljivost. Dozdevek na nekaj neskončnega se mu vrine v serce.

Med tem, ko Belček še to in uno premišljuje, se rudeči čedalje bolj nebo. Lahne meglice, ki se po čistem ozračji vlečejo, se lesketajo kakor zlato in škerlat; v izhodu se prikažejo ognjeni žari ter šinejo kot blisk po

vsem neizmernem obnebu; v polni svetlobi in lesku se žarijo nad izhodom oblaki; nenadoma jih obviije svitlo-blišec pas, se žlahnim biserom enako lesketaje.

Belček kar ne premakne očesa od veličanske čudopolnosti, ki ga preserčno zavnema. Nevedé poklekne ter sklène kakor kdo k molitvi roke. Trepét ga presune na celem životu in po vseh udih, pa trepét ta ne izvira od groze — bil je prvi povzdigljej njegovih misel k Vèčnemu, čigar moč in veličanstvo ga je premočno in globoko v serce ganilo.

Prvi solnčni žar prešine zdajci z neizrekljivo bliščobo naravo. Kakor ognjena obla se vzdiguje bliščeče solnce čedalje visokeje ter obsija s prežarečo svetlobo v neznanski obilosti hribe in doline, gojzde in livade, močno pripekaje na okroglih goratih verhuncih. Migljajoči valovi mirnih jezer in potokov se bliščijo; brezštevilo kapljic čiste rose se lesketa kot svetli biseri na slehernem zelenem perescu in na cvetji pisanih cvetic; vsa narava se žarí, kakor bi jo razsvetljevala in obsevala nebeška bliščoba.

V eni sapi gleda Belček veličastno krasoto žarečega obnebjá; se skoro več ne zavé; zdi se mu, kakor da bi ne bil več med ljudmi; serce se mu čudenja in sladkosti, češenja in prevelikega nepopisljivega veselja topí.

Ko mu pa v posled prvi bliš svetlega solnca iz za žarečih meglá na obličje šine, mu

je pri sercu, kakor da bi se bil iz dolgega, žalostnega spanja v novo, veselo življenje zbudil. Na ves glas zakriči: „To je, to je solnce!“ ter se urno od solnčne svetlobe, ki mu jemlje vid, oberne; kmali zopet v bliščeče solnce pogleda, potem pa se ozre krog in krog na nepopisljivo krasoto vsegamogočnosti božje v veličastni naravi. Nezmožen dalje siloviti nepokoj svojega trepečega serca krotiti, se strastno in milo zjoka; vleže se na vlažni mah v gojzdu ter si z rokami obličje zakrije; utrinjajo se mu solze naj čistejšega veselja in radosti.

Ubogi deček ni nič od Boga vedil, nič od njegove ljubezni in neskončnega usmiljenja; toraj mu ni bilo mogoče svoje serce k nezapopadljivemu bitju povzdigniti, česar dobrotljiva roka vso srečo in sleherno sladkost lije v serce človeško. Ali Bog je njega vidil in njega poznal. Solze ubogega Belčka so kot naj svejše otročja molitev k Večnemu puhtele, ki so jih krilatci v bukve plačila zapisali. Ljubeznjivo se žareče oko božje na ihtijočega dečka ozira, ki čudovito krasoto božjega stvarjenja v sercu globoko občuti.

IV.

Kako Belček v cerkev pride.

Mnogo časa je minulo, preden so ginjenemu Belčku mileje solze lile in se poslednjič zasušile; več ur je preteklo, preden je bil zopet zmožen, se iz nova na čudovite čutila svojega serca domisliti, ki so ga čisto omamile in obnemogle. V posled, ko najasnem nebu solnce že visoko sije, se sicer pokojnega pa nič manj radostnega serca na zalo naravo zopet ozre, ki se pred njim krasno in presvetlo razprostira, ter vpervič samega sebe zdaj vpraša: „Kdo nek utegne biti, ki je vse te čuda ustvaril, ki je nebo in zemljo prezalo okinčal, gore postavil in potokom tok odločil; kdo je zemljo s cveticami enako lepo *pisanemu preprogu ozališal, silnim drevesom rasti veleval, kdo živali v gojzdu in na polji ustvaril? Kdo je vendar ta?“

Neprestano se Belček tako premišljevaje praša, dasiravno ne more vkljub vsemu premišljevanju in blodenju kaj odgovoriti. Mirnega in radostnega lica se ozira zopet krog in krog na čuda stvarnikove in se spomni Černele, ki mu je prej tolikrat o tem pravila; v otročjem serdu se pa zjezi nad brezbožnimi cigani priderževavšimi mu toliko časa lepoto, ki se mu je po naključbi ali prav za prav po božji volji

odkrila. Z glavo majaje premišljuje vzrok tolike terdoserčnosti ciganov proti sebi, ko so drugi otroci vselej smeli iz votline v gojzd iti; tej skrivnosti ne more pa nikakor v okom priti. Černela mu je sicer djala, da je zavoljo svojih svetlih oči vedno v votlini tičati mogel, pa to se mu kaj nenavadno in čudno dozdeva.

Kar se spomni, da ni cigan, kakor drugi, kar mu je stara ciganka že večkrat očitala.

„Kaj sem pa, če nisem cigan? In kako je to, da sem med njimi?“ — se vpraša, podpre glavo z roko ter premišljuje na vse strani; dolgo časa leži tako, in kar nič ne pogleda na krasno naravo, ki svojo veličansko lepoto kaj vabljivo razvija.

Marsiktere čudne in nenavadne reči mu pridejo v misel; toliko živo jih premišljuje, da vsled tega kmali na vse drugo pozabi. Dozdeva se mu, kot da bi bil poprej že pred silo davnim časom vidil solnce, lepe planjave in vse, kar ga razveseljuje in navdihuje; dozdeva se mu, kakor da ne bi bil zmiraj med umazanimi, erjavimi cigani, ampak da bi ga bila kedaj lepa gospa s čistim, milim glasom sladko nago-varjala, z lepo, nježno roko po glavi gladila in neznankrati na ustnice poljubila. Domisli se celó, pa ne na tanko, — kakor se pač kdo čez leta na sanje zmisli, — da je bil v lepi, veliki sobani z visokimi zgoraj okroglimi okni, da je bilo krog njega mnogo v zlato in leskeče

bisere lepo oblečenih ljudi, ki so ga vsi prijazno z vsakoverstnimi rečmi obdarovali. Spomni se tudi velikega, čverstega moža, ki se je večkrat ž njim igral, in ga enkrat na veliko žival posadil, pa koj zopet z nje vzel, ker je jel strahu glasno upiti. Ko vedno še natančneje premišljuje in si glavo vbija, mu pride v misel, da se je nekega dne v velik gojzd na sprehod peljal, in je potem mnogo divjih ljudi strašnega in grozovitega pogleda prišlo, ki so ga z voza potegnili, čeravno se je po svoji moči branil. Kaj pa se je potem ž njim godilo, se kar več ne more domisliti. Tudi druge reči in dogodbe se mu zdijo toliko temne in negotove, da ima vso to lepoto le za sanje in ne za resnico; le to vé gotovo, da je solnce in nebo že vidil prej. Zdaj, ko se pred njim bolj pokojnim kot popreje vsa planjava razprostira, se mu zdi vse nekošno znano. Kako bi se bil mogel kaj takega spomniti, ako bi se mu ne bili skor pozabljeni občuti in obrazi zbudili, na ktere je bil zavoljo mnogoletnega bivanja v votlini pozabil?

Ko dolgo časa tu leži in se, spomniti se bolj na tanko in živo preteklih dogodb, mnogokrat brez speha po čelu popraska, ga vposlednjič želodec se tudi sedanjosti spomniti opominja, na ktero je misleč le na nekdanjost čisto pozabil. Nekoliko se prestraši, ko se vpraša: „Kje pa bom sedaj jesti in piti dobil, da se

preživim?“ K ciganom se po nikakor ne verne; pa tudi pri naj boljši volji bi mu ne bilo zavoljo skrivnih, mu neznanih stez^á in zaznamkov tega mogoče storiti, ki so v skrito duplino v gojzdu peljale.

Ali Belček se kmali utolaži rekoč: „Jag^o si bom iskal!“ — ter se vzdigne. „Č^orn^ela mi jih je večkrat prinesla in mi zagotovila, da jih je vse č^oрно v gojzdu.“

Še enkrat se ozre počasi na solnčno pred sabo ležečo okrajno, ter se obotavlja^e verne v gojzd. Ž^oali ga, da se mora od mičnega ozira ločiti, ki ga je močno razveseljeval; ali lakota ga žene, da se v gojzd pod^a s sklepom se zopet, kakor hitro bo mogoče, na verh gore verniti.

Najprej si poišče studenca, s čigar merzlo in bistro vodo se je že ponoči okrepč^al; ujema^e je v nekoliko zatⁱsnjeno roko iz skale kipečo vodo si ugasi žejo. Okrepčan s tem čistim in hladnim požⁱrom, tava dalje ter gleda pazljivo krog sebe, da bi si kaj jagod nabral, ki jih v gojzdu mnogo dobiti misli. Ali dolgo časa gleda zast^onj po njih. Toliko gojzda prehodi, da se že skoro naveliča; pa nikjer jih ni ogledati. Kjer hodi, raste ternjasto germovje, visoke drevesa, ki se nad njim sklonjenim kuplam ali obokom enako razpenjajo, imajo le perje, pa ne sadu. Prazni želodec ga čedalje bolj nadleguje; pa on ne obupa, temoč zmirom vesel dalje korači. „Č^orn^ela ti je vselej resnico po-

vedala — si misli — zavoljo jagod se gotovo ni zlagala?“

Na enkrat veselo zakriči. Na nizkem ger-
mu najde, česar je iskal, jagod več ko treba.
Pokusivši jih se kisle namerdne, ter jih ne mo-
re povžiti. Jagode te so kisle ter mu v ustih
skomino delajo; kajti bile so ternulje, ki še
celó dozorele niso.

„Ti je šlo, se bo že kaj drugega dobilo,“
— si misli Belček in verže jagode stran, ki jih
je v naglici od vej odkrušil.

Ptičje gostoljenje, goščava cvetic, ki tū
pa tam iz tal poganjajo, pisani metulji in svetli
hrošči, ki krog brezštevlnega cvetja letajo in
mnogo enakih reči, ki jih v naj lepši izvirni
lepoti doslej še ni vidil, ga potolažijo, da ga
lakota manj nadleguje kakor sicer. Ko vedno
dalje koraka, zagleda nenadoma skoz goščavo
erdeče strehe blišecih hiš; nepričakovani pogled
ta ga močno zveseli, kajti vedil je, da od hiš
niso daleč ljudje. Znova oserčen jo maha dal-
je, ter kmali na ozko stezo dospe, ki se memo
lepo z lesom omrežene ograje, kakor je znati,
proti vasi vleče, ktere strehe je v daljavi prej
opazil. Naravnost po tej poti jo zavije, ter
radovedno za kaj časa skoz ograjo pogleduje,
ktera velik in lep gaj ali gosposki vert obdaja.
Tū notri je na mnogih krajih velika ravnina
med visokimi drevesi z lepozeleno travo pora-
ščena, kjer se mirnega očesa beli jeleni in berh-

ke serne pasejo. Ko Belček memo koraka ali se pa pri ograji ustavi, se radovedno na dečka ozrejo ter ga bistro pogledujejo; potem se mirno dalje pasejo, kakor bi vedili, da jim Belček nič žalega ne misli storiti.

Belčka pa tudi kaj enakega na misel ne pride. Le veselijo ga krotke in zaupljive stvari in ko jih nekaj časa gleda, gre zopet dalje.

Kar se ustavi in prisluša je zasliši veselo smehljanje, čist in krepek otročji glas; bližeje se pripogne k zaplotnemu opažu, da bi vidil, kaj da je. Ali nikogar ne opazi razun zelenjave mnogoverstnega zaplotja, ki se kakor goščava po nasprotni steni ograje ovija. Smeh in blebatanje pa v enomer čuje, kar ga čedalje bolj mika; že se ozira po ograji.

„Oj, tu čez splezati; bi bila pač le igrača“ — misli, ter se vzdignivši že nogo pripravlja, da bi se v gosposki gaj vsilil. Pa prideržuje ga prirodna boječnost, ktere dostojno si razložiti mu ni moč; nekaj mu pravi pri sercu: ti ne smeš čez plot lesti, in že misli svojo pot dalje iti, kar se zopet iz za germovja preserčen krohota začuje. Belček ne vé, kaj bi počel.

„Kaj pa imam manj za to“ — si misli — „ako čez ograjo zlezem?“

Kakor bi mignil se dvigne na opaz, se čez-nj požene ter srečno na znotranjo stran ograje dospe. Tiho se dalje plazivši, prepoguje pazljivo na desno in levo stran germovje

in zasleduje glasove, ki jih še vedno čuje. Sedaj prilazi se h kraji germovja in vidi na zeleni trati polno cvetic dečka, eno ali dve leti mlajšega kakor on. Deček ima dragocene oblačila iz žameta in svile in je tudi kakor Belček jasnih oči in svetlih las. Igra se z mladim psičkom, katerega draži, z roko od sebe suje, po tleh valja in prideržuje, se vé da brez vsega terpinčenja. Režajočemu psičku se ž njim blebetaje posmehuje in se močno veseli, ko se ta smešno vanj zaganja in nanj poskakuje.

Belček nekaj časa to igro tiho opazuje. Nekošno sramuje se zalega in pilepo nališpanega dečka, vse drugačnega obličja kakor otroci ciganski, in se toraj bližje stopiti s prvega ne upa, dasiravno ga močno mika, se z dečkom in psičkom nekoliko poigrati. Po naključbi ga opazi vposled deček, se malo prestraši in hoče bežati. Pa Belček se zdaj urno proti njemu napoti.

„Nikar se me ne boj, saj te ne bom nič vžalil!“ — ga prijazno nagovori in mu zaupljivo ponudi roko.

Mali ga, se obotavlja, še vedno z nekoliko strahom od nog do glave pogleduje in se jame v posled, vidši čisto prijaznost na njegovem obličju, enako prijazno smehljati.

„Čuj me“ — ga ta nagovori stopivši nekoliko bližje — „Kdo pa si ti prav za prav, in kako prideš lesèm?“

„Lej ga, jaz sem Belček in sem tod čez ograjo zlezel“ — mu odgovori vrinjenec.

„Belček?“ — si ponavlja mali, — „to je čudno ime.“

„Kako to? že dokaj časa mi pravijo tako!“ — mu reče Belček — „zato se ti pač ni treba smejati. Kako je pa tebi ime?“

„Grof Ljudovik“ — mu odgovori mali deček ter se kakor odrasčeni nekoliko poošabi — „jaz stanujem tu poprek v lepi grajšini svojega očeta. Kje bivaš pa ti?“

Vprašanje to ubogega Belčka toliko zmoti, da s prvega ne vé kaj odgovoriti.

„Kje da stanujem“ — pravi nevedé sprevernivši misli v besede — „rekel bi, da v zelenem gojzdu, kjer ptiči tolikanj prijetno pojó in solnce tolikanj lepo sije, kajti v noč in dan tamno in strahovito votlino se več ne vernem in tudi ne mislim, da bi še kdaj v njej stanoval.“

„Ali v votlini si stanoval?“ — ga vpraša Ljudovik radoveden, ter stopi še bližje — „ti ubogi revček! Toraj nimajo tvoj oče enake lepe grajšine kot moj?“

„Jaz nimam očeta!“ — reče Belček bridko in žalostno odmajevaje.

Ves začuden gleda Ljudovik v Belčkov obraz, potem ga pa miloserčno prime za roko.

„Nikar ne žaluj“ — milo ga tolaži. — „Povedal bom svojemu očetu, da nimaš očeta,

in oni bojo tvoj oče, ker so tolikanj dobri, da se jim boš koj priljubil; dali ti bodo tudi lepo obleko, kakor jo imam jaz; in potem se bodeva skup igrala, po vertu sem pa tje hodila in metulje in ptiče lovila! Oj, to bo prijetno!“

Veselja ploska z rokami, in se radostno smeja; poln veselja prime Belčka za roko zaupno ga vprašaje: „Ali pa tudi hočeš se z mano igrati in radovati?“

Belček stoji skoro kakor bi bil omamljen. „Ali jaz naj bi tù pri tebi ostal, se s tabo igral, tù pa tam na planem skakljal in smel vsaki dan solnce gledati, in nihče bi me zatega voljo ne grajal in tepel?“ — se v eni sapi začudi. — „O ne, prevelika sreča bi bila to zame!“

„Lej ga ne bodi neumen, Belček!“ — mu odgovori mali Ljudovik. „Koliko srèca je nek to, da vsaki dan solnce vidiš? To je smešno!“

„Le se posmehuj“ — ga zaverne Belček — „jaz se tudi radujem! Oj in kako! Kajti tolikanj lepo, si nisem mislil, da je solnce. Le poglej, koliko prijetno sije skoz drevje in kako žive senčne podobe na travi izobrazuje! In to bi smel čisto vsaki dan gledati in se tega veseliti!“

Ljudovik pogleda ves zavzet Belčka. „Kaj pa blodiš?“ — ga vpraša. „Ali mar nisi vidil vsaki dan solnca?“

„Ne, ne!“ — zakriči Belček — „gotovo

ne, danes sem ga pervikrat vidil, zato se tega pač tolikanj serčno veselim!“

Ubogi deček se ozre proti nebu; tako globoko je ginjen, da mu zopet svitile solzice v očeh igrajo.

Ljudovik se zelo zavzame. Izprašuje ga dalje in dalje, in se neizrečeno čudi, ko sliši dogodbo Belčkovo, ker ta mu zaupljivo in naravnost vse pripoveduje, kolikor le še more pomniti iz svojega preteklega življenja. Ko mu Belček o tem govori, kar ga je danes tako močno in globoko ginilo, se zopet zjoka, ž njim pa tudi Ljudovik; oba dečka se, eden pri drugem sedijoča na trati, terdo oklepata in vzajemno priljubujeta, kakor da bi se bila že mnogo let poznala.

„Ubogi, preubogi Belček!“ — reče Ljudovik svojemu novemu malemu prijatlu, gladivši ga po erjavih licih, — „močno se mi smiliš! Neizrečeno me pa veseli, da si lesem prišel. Sedaj boš moj brat, in tudi moj oče se bojo veselili, če te k njim pripeljem, kajti vselej so žalostni, ko jih za bratca poprosim, s komur bi se igral. Pač da, Belček, ti ostaneš pri nas, in se nič več v tamno votlino ne smeš verniti! Sam ljubi Bog te je tukaj sem pripeljal!“

„Kdo?“ prša Belček. *

„Lej ga, ljubi Bog!“ — odgovori Ljudovik nekoliko zavzet.

„Pa kdo je pa ta? Ni ga bilo človeka z mano! Čisto sam sem jo bil sem zavil,“ — reče Belček.

„Vsa j tudi jaz od kakega človeka ne govorim, ampak od ljubega Boga!“ — reče Ljudovik.

„Da, tega pa ne poznam!“ — zaverne Belček z glavo odmajevaje. „Enkrat za vselej, spremljeval me ni, toliko je gotovo!“

„Kaj, Belček!“ — zakriči Ljudovik polno začudenja, in svojega novega tovarša ves prepaden v obraz pogleda; — „kaj, mar ljubega Boga ne poznaš? Menda se le norčuješ z mano! Mar ne veš, da je ljubi Bog dobrotljivi oče vseh ljudi, ki je ustvaril celi svet, zemljo, drevje, skalovje, reke, nebo, neštivilno zvezd pa tudi solnce, katerega si se tolikanj veselil? Mar ti tega ne veš?“

„Ali da bi bil ljubi Bog lepo solnce naredil?“ — pravi Belček, in dvomljivo gleda dečka pri sebi. „Ti mi misliš kaj na nos nati, kot Černelini brat, malopridni pokvekasti Peter, ki me je vedno z vsakoverstnimi muhastimi čenčami sleparil! Kdo utegne nek do neba doseči, da bi na-nj svetlo solnce priterdil? Ne, ne, Ljudovik, — legati se mi pa ne smeš!“

„Belček, ne bodi vendar neumen, in budi pameten,“ — ga Ljudovik iskreno zaverne. „Ti gotovo veš, gotovo prav dobro veš, kdo da je ljubi Bog!“

„O ne, jaz ne vem! Kje pa stanuje?“

„I v nebesih!“

„V nebesih? Ali v nebesih, kjer vidimo solnce?“

„Kako da v nebesih! pa tudi povsodi, kjer nebes ni!“

„Ljubi Bog je po vsem svetu in povsod, ker je vse ustvaril!“

„Po tem bi ga gotovo vsi vidili!“ — reče Belček.

„Ne, viditi ga ti pa ni mogoče, ker je duh! Vidimo pa njegove dela, in po teh spoznamo, da je dober, ljubi oče, ki za vse ljudi skrbí in jih varuje, da se jim kaj hudega ne pripeti. Zato mu moramo hvaležni biti, ga pridno moliti, radi v cerkev hoditi, ker to mu je všeč, kot so gospod fajmošter rekli.“

„Moliti? cerkev? fajmošter? To vse mi je neznano, kaj da je!“ — vpraša Belček začuden in osupnjen. „Ali mi moreš to razložiti, ljubi Ljudovik? Ako me je resnično ljubi Bog lesem pripeljal, se vé da ga moram potem močno, serčno ljubiti! In če je on solnce ustvaril, ki se ga tolikanj veselim, je gotovo kaj dober in prijazen. Prosim te, Ljudovik, pripoveduj mi kaj o njem, kakor mi je Černela vedno o solncu kaj pravila, morda ga potem tudi na vse zadnje kod opazim.“

Ljudovik se domišlja na vse, o čemur so mu gospod fajmošter govorili in dopovedo-

vali, in hoče ravno vse to Belčku razlagati, kar zadoné nenadoma čisti in prijazni glasovi po zračni širjavi; Belček se močno začudi, kviško gleda in pazljivo nastavlja uho. Ljudovik pa plane kviško rekoč:

„Sedaj ti pa ne morem dalje pripovedovati, saj čuješ, da v cerkev zvoní. Tje moram iti, ker bi sicer ne bilo očetu po volji!“

„Kaj pa boš v cerkvi počel?“ — ga praša Belček.

„V cerkvi bom pobožno molil!“ — mu odgovori Ljudovik. „Učimo se v cerkvi ljube-ga Boga spoznati, kajti cerkev je veža njegova.“

„Ali jaz ne smem s tabo tje iti?“ — vpraša strahoma Belček.

„I se vé da smeš iti! Le idi z mano! Gotovo ne boš rad sam ostal v gaji! Pojdi z mano!“

Belček vesel kviško plane. Oba dečka jo urno mahata po zaviti, senčnati stezi iz zalega gaja. Kmali prideta na stezo, naravnost v vas peljajočo, po kateri Ljudovik svojega novega ravnokar pridobljenega prijatla v cerkev sprem-ljuje. Ljudje, gredé v nališpani in praznični obleki k božji službi, se čudijo, ko zraven mla-dega, malega znanega grofa zapazijo v slabi, umazani in raztergani obleki erjavega dečka, čigar splošna zunanja 'podoba se tako živo in čudovito od zalo napravljenega sinú njihovega gospoda in poveljnika razlikuje. Zavzeti in z

glavo odmajevaje se pogledujejo; ne upajo se pa ptujega dečka odpoditi ali v cerkev mu briniti, kajti mali Ljudovik ga terdno za roko derži, ter ga v enomer za sabo vleče, dokler ne dospeta v cerkev na prostor, od kodar sta lahko vse prav na tanko, in skoraj na enkrat pregledala.

Belčku zdi se vse tako neznano in ptuje, da se s perva kviško pogledati ne upa, temuč gleda plašno in sramožljivo pred se na tla. Še le ko mu tovarš njegov dokaj časa iskreno prigovarja, se strahoma in urno krog sebe ozre, in bi bil začudenja, ostermenja in osupnosti skoro glasno zakričal. Pa še se zavé o pravem času. Mnozica ljudstva, ki v tesnobi, glava pri glavi, čez in čez notranji cerkveni prostor napolnuje, ga tako preplaši in prestraši, da se k svojemu tovaršu terdo stisne, in ga na tihem prosi, da bi ga zopet iz cerkve peljal. Ali Ljudovik mu prijazno prigovarja, in ga res prav kmali potolaži, da se več ne boji.

„Nikar se ne boj,“ — mu reče. „Tu smo v božji hiši, nihče ti ne bo kaj žalega storil.“

„Pa ljudje“ — šepa Belček, ko ga močna rudečica spreletuje, — „pa ljudje so vsi tako berhki in praznični, ter me serpo pogledujejo, ker sem zaničljivih ciganov deček.“

„Oj, ne bodi neumen, Belček! Ljubi Bog ne gleda na obleko, ampak na serce! To so mi gospod fajmošter več ko desetkrat povedali, in kar oni rečejo, je vselej resnično. Le ozri se

okrog, in poglej lepe podobe na stebrih viseče, potem se ne boš več bal!“

Belček zopet kviško pogleda, in se okrog ozira. Tu vidi toliko prelepih reči, ki jih še nikdar ni vidil; vposled pa upre oko na slikarijo, predstavljajočo mater zveličarjevo, ki ima ljubeznjivo dete v naročji. Svit zarečega solnca, ki sije skoz visoke, lepo pisane, zgoraj okrogle okna na zalo podobo, povelečuje obličje device Marije s prelepo, nebeško bliščobo, in tako ljubeznjiva milota žari z njenega obraza, da Belček od podobe dolgo časa oči kar umakniti ne more. Boječnost se mu toliko bolj manjša, kolikor dalje se v podobo ozira; sladek, svet mir mu lije v serce, ki se je še ravno kar tako boječe in trepetaje mu treslo.

„Kdo pa je lepa ta gospa, ki se vidi, da je tako prijazna in dobra?“ — vpraša s tihim glasom svojega malega vodnika. „Serce se mi kar veselja širi in raduje, ako se na njeno obličje oziram.

„To je mati zveličarjeva, ki je svet od grehov rešil“ — mu odgovori Ljudovik.

„Grehov, kaj je to?“ — popraša Belček.

„Oj, ali tudi tega ne veš?“ — se zavzame mladi grof. „Greh je vse hudo, katero kdo stori; lagati, krasti, ropati, — vse to je greh, zavoljo kterega mora človek kaznovan biti, ako ga ne obžaluje in ljubega Boga za odpuščanje ne prosi.“

Belček odkima in reče: „Po takem tedaj nočem nikdar več krasti; ko bi bil vedil, da je to napčno, bi ne bil nikdar tega storil, in bil raje umerl, kakor pa grešil. Pa, kaj ne da, tvoj oče me ne bodo silili, da bi kradel?“

„Bog obvari, kratko malo ne, Belček! Bodi pa sedaj le miren! V cerkvi ne smemo dosti govoriti, tu moramo poslušati, kar duhovni gospod govore.“

Belček je tiho ter zavzet posluša, ko mi-li glasovi orgelj enako šumeči reki praznično zabučé, in se vmes ubrano petje začuje, česar rajski napevi mu v že močno ginjeno serce globoko segajo. Ko pa petje utihne in mogočno versanje orgelj v tihejih soglasih oddoní, se ozre na duhovna, ki po priserčni molitvi govore o previdnosti in potih, po katerih Bog tolikrat revno in nevedno človeštvo vodi. „Gospodove pota so čudne in nezapopadljive“ — rečejo — „in ni ga, ki bi jih mogel popolnoma spoznati; mnogokrat pošilja Bog ljudem vsakoverstne nesreče, ki jim mnogo britkosti in žalosti napravijo. Ali v takem terpljenju ne sme nihče obupati, temuč vse voljno in vtolažen z zaupanjem prestati, da vse, kar Bog pošlje, sreča in nesreča, veselje in žalost, se človeku na dobro izide, ga k dobremu djanju spodbuja, v bogaboječnosti okrepčuje in v vernem zaupanju uterjuje.“

Tako so govorili pobožni mož; med vsemi

zbranimi jih nihče bolj pazljivo ni poslušal, kot Belček; kar očesa ni premaknil od častitega obličja duhovnega gospoda, čigar besede so mu globoko v serce segle, in tudi v poznejih letih ni pozabil, kar so duhovni gospod o ljubezni vsegamogočnega nebeškega očeta do ljudi govorili. Žarek spoznanja mu je razsvetlil serce, in, če tudi še slab in tamen, je vendar Belčka učil, da je neko nezapopadljivo bitje, Bog, ki ima osodo človeško v rokah in slehernega po ternjevih in cvetečih potih k lepšemu življenju vodi.

Še stoji v misli utopljen, ko ga mali Ljudovik prijazno za roko prime in mu pošepeta, da je sedaj čas, se iz cerkve domu verniti. Belček je koj pri volji, in gre s svojim malim tovaršem iz cerkve, in od tod proti homcu, na čigar ravnici se grajšinske zidovja in obzidja mogóčno na kviško vzdigujejo. Ko prideta po zapadnem mostu ravno na grajski dvor, ji ustavi nekdo grofovih konjskih hlapcov, poprašaje z ojstrim glasom Belčka, kaj da tukaj v grajšini hoče? Belček preplašen! ne vé na hip kaj odgovoriti, in se boječ k svojimu tovaršu stisne. Ta neotesani hlapec pa popade Belčka ter ga suje in tako terdo in oestro zopet v drugo vpraša, da ubogemu dečku solze po licih priigrajo.

„Pusti mi Belčka, ti robavsasti Henrik!“
— se razserdi grof Ljudovik nad njim. „Veleval sem mu z mano iti, ko je čez ograjo splezal in k meni v gaj prišel!“

„Ali tako?“ — se zadere Henrik — „ali čez ograjo je malopridnež splezal? Počaki, počaki, tega te hočemo odvaditi, ti zanikerni ciganski otroče! Vas pa, grof Ljudovik, naj bo sram, da se s takim capinom pečate; je vas pa že gotovo osleparil in nalagal, in vi ste mu, kakor je vaša navada, kar brez pomislika vse verjeli, pa z lažmi ne bo tu nič opravil!“

„Nisem se legal!“ — zaverne Belček konjskemu hlapcu ter ga nekaj boječe, nekaj pa togotno pogleda. „Le ti se lažeš, ako kaj takega od mene govoriš!“

Močno se napnejo hlapcu žile na čelu, ko mu Belček tako zaverne; že nameri, da bi dečka pretepel, pa mali Ljudovik se zopet potegne za ubovega dečka.

„Henrik,“ ga nagovori — „ako Belčka udariš, povem vse očetu! Ubogi deček ni lagal; stanoval je v neki duplini, iz ktere ni nikdar smel iti, pervikrat je vidil danes solnce, bil je z mano v cerkvi in zdaj ga peljem k svojemu očetu, da ga za svojega vzamejo in da bo moj bratec.“

Henrik se na vse gerlo zakrohota: „Takega umazanca, grof Ljudovik, za vašega brata! No, to bi bilo kakor nalašč za vašega očeta! — Ti pa, glej, stepuh, da prej ko moreš od tod prideš, kajti za take potepuhe nimamo pri nas prostora! Kdo vé, če nisi izmed derhali, ki je hotla ponoči v našo grajšino pre-dreti! Ali ne?“

Belček zarudí v lica kot pirh, in tega slabega znamnja ne prezre konjski hlapec.

„Res je taka, tu ga imamo! Hoče se v grad pritepsti, da bi reči v gradu bolj na tanko pozvedil! Le počaki, ti vlačuh!“

Prej kot je Belček mislil, ga hlapec zgrabi in jame neusmiljeno pretepati. Mali Ljudovik sicer upije in se joče, pa hlapec ne porajta na to, dokler ne ugrizne Ljudovik, bojé se za svojega malega prijatla, sirovega hlapca tako neznansko v roko, da ta zgolj bolečine dečka spusti. Ko se Belček prostega zavé, se oserči ter jo tako urno od tod užge, kolikor mu je v moči. Preden si je bil hlapec iz roke sikajočo kri ustavil, je bil urni deček že daleč in brez skerbi, da bi ga kdo preganjal. Ljudovik pa zmerja hlapca in mu žuga, da bo vse očetu povedal in ne prej miroval, dokler ne bojo tudi njega iz grajšine spodili. Razdražen se poda od tod k grofu, svojemu očetu, ter jim s solznimi očmi pripoveduje, kar se mu je pripetilo. Oče ga tolažijo po svoji moči in poterdijo hlapcove besede, da je namreč Belček ukanljiv lažnjivec. Ali Ljudovik, spoznavši odkritoserčno radost ubogega Belčka, ni s tem zadovoljin, in se toliko časa joka, dokler mu blagi oče ne obljubijo, da ga bojo ukazali iskati, in potem sami razsodili kako in kaj, ali je mogoče, da bi ga imel Ljudovik za tovarša. Obljuba ta je potolažila malega sinka; oče pa

so mislili, da bo dečka, ki so 'ga, se vé da, cigana mislili, danes ali jutri popolnoma pozabil.

V.

Kako Belček zopet v duplino pride.

Ako je bilo že malega grofa Ljudovika neusmiljeno, skoro nečloveško ravnanje z njegovim obvarovancom razžalilo, 'koliko več je moglo pač še le ubogega Belčka užaliti. Jokaje in trepetaje beží v bližnji gojzd, pa tudi, ko je bil že v njega, v goščavo prisopel, se še ne misli varnega, dokler ne dospe v ozko, tesno in z berdi obdano dolino, ki je sred tihotne, naj globokeje goščave skrita; vleže se utručen od dolgega in urnega teka na vlažni mah, ktereга s solzami namaka, ki mu curkoma po licih tekó. Sirovo hlapcovo ravnanje mu ni djala toliko hudo, kakor ločitev od mladega prijatla, ki se mu je bil že tolikanj priljubil; kajti sirovega ravnanja, bunkanja, suvanja in pretepanja se je bil že v grozoviti duplini pri čisto brezčutni derhali privadil; ali čutlej mehkoserčnega pomilovanja, prijaznosti in ljubezni se mu je bil danes vpervič zbudil in mu kakor leskeči solnčni žar serce ogrel. Močnejše ga je pa žalilo, da mu je ta ravnokar vneti žar srečne prihod-

nosti zopet koj ugasnil. Zapuščen, sam, brez pomoči leži tu ubogi deček; kipeče serce, ki se mu hoče od žalosti tergati, se mu še dobro ne potolaži, ko se jame ubožec zopet in zopet solziti in ihtiti.

Ali naenkrat se umiri; objokane lica se mu razvedré, ko se ozre upajočega serca v nebo. Nenadoma se domisli, kar so danes duhovni gospod v cerkvi o dobroti in nezapopadljivi modrosti ljubega Boga govorili, in sklenivši ponevedoma roke, memra neko nenavadno molitvico.

„O ljubi Bog“ — spregovori na glas — „ako si v resnici tolikanj dobrotljiv, kakor sta mi duhovni gospod v cerkvi in Ljudovik razlagala, me ne boš tudi v tēj hudi stiski zapustil. Vodi me po svojih potih, le samo nazaj v duplino ne, temuč daj, da raje zopet najdem malega Ljudovika, ki mi je jako dober in prijazen. Ako mojo prošnjo uslišiš, te hočem priserčno ljubiti in nikdar v svojem življenju več krasti!“

Akoravno se ti utegne, ljuba mladež, molitvica ta čudna in nenavadna zdeti, ker ljubega Boga gotovo bolje poznaš, kot ubogi Belček, ki je mogel modrost in večno dobroto stvarnikovo še le spoznavati, je vendar molitvica ta dečka prečudovito potolažila. Več nima solznih oči, budi se mu čedalje veseleje upanje, da bo zopet k Ljudoviku in drugim dobrim ljudem prišel; skoro za terdno upa to, kajti čisto nemogoče se mu dozdeva, da bi ga Bog, ki vse ljudi to-

likanj ljubi, zdaj ko narava svoje čudá v naj lepši krasoti pred njim razprostira, zopet nazaj v grozovito tamno duplino k roparjem in tatovom pripeljal. Nameni se zopet prelepi vert poiskati in ne mirovati, dokler gaja in malega Ljudovika zopet ne najde; saj terdoserčni mož, ki ga je do dobrega pretepel, — si misli deček — pač ne more vedno tod biti.

Vzdignivši se, se zopet kar brez premisleka v goščavo podá terdo se zanašaje, da ga bo Bog tudi zdaj, kakor danes zjutraj, srečno po svojih potih vodil. Še bolj se pa oserči, ko dospe na neporaščen kraj v gojzdu, kjer je bilo silno veliko borovnic, kakoršnih mu je bila že večkrat Černela prinesla. Kar naj več si jih nabere, da si potolaži želodec, ki je jel zdaj, ko deček hudih bolečin in terpljenja več tolikanj živo ne čuti, mu zopet močno kruliti. Ko se znova okrepčá, nastopi zopet svojo daljno pot.

Čez uro ali kaj dospe na tesno stezo, ki se komaj pozná in skoz goščavo vije. Veselo zavriskne nadjaje se, steza ta mora biti tista, po kateri je bil danes zjutraj prišel k gaju. Dalje in le še dalje jo serčno reže, ko jame solnce navpičneje skoz zeleno drevje pripekati. Neznankrat zgreši stezo, pa vselej jo zopet najde, kar mu čedalje bolj krepí upanje, da je ljubi Bog sam nevidno ž njim in ga po pravih potih vodi.

Ali na enkrat se ustavi in trese kot šiba na vodi. Terd glas, razlegaje se iz bližnje goščave, mu močno zakliče, da naj se ustavi; preden se preplašeni Belček straha oddihne, pristopi iz šumeče goščave velik močan možak k njemu, ter se glasno zakrohota, ko plahi obraz in trepet dečkov opazi.

„Belček, od kod pa ti prideš!“ — mu zakriči se posmehovaje. „Že sem mislil, da si jo bil čez hribe in doline nategnil, in se ne boš kar nič za duplino zmenil! To je lepo, da nočeš svojih tovaršev zapustiti!“

„Pa saj nimam namena, erjavi Erih, se zopet v vašo duplino verniti!“ — zajeclja deček. „K malemu Ljudoviku mislim iti, ki mi je obljubil, da bo moj bratec!“

„Ali tako? toraj si se hotel zares nam odtegniti, dečko?“ — se razserdi erjavi Erih nad njim. „Za sedaj ti hočem tvoj derzni naklep s tem malim plačati, pozneje se bova pa še kaj drugače pogledala!“

Erjavec našteje nekoliko gorkih ubogemu dečku s plošnato obrnjenim mečem po plečih, ter ga sabo za roko dalje proti duplini tira, ki že ni ravno posebno daleč od tod. Pobitega serca mu sledi Belček pa brez upora. Kajti urna sprememba veselega upa v strašno zdajnost ga tolikanj omami, da se skoraj samega sebe ne zavé, in kar žale besedice ne zine, tudi tadaj ne, ko ga je erjavi Erih tako občut-

ljivo namahal. Nekako tesno mu je pri sercu; komaj ima še toliko moči, da je v stanu svojega brezčutnega mučitelja dohajati. Ker pa ta vidi pobitost Belčkovo, ki pa je le iz čiste brezupnosti izvirala, in misli, da se je deček voljno v nezgodo vdal, ga mine jeza in dečka popraša ako ni skoz gojzd gredé kaj obroženih mož opazil?

„Nobenega,“ odgovori Belček. „Pó vsem gojzdu ni bilo žive duše.“

Odgovor ta razveseli nekako močno erjavega Eriha. „Tedaj tudi gotovo grof za nami ne misli slediti“ — povzame ta besedo. „Le urno stopi Belček, da veselo novico to drugim naznanim, in jih s posamnih straž pokličem, kjer že od ranega jutra stojé in pazijo, če je vse mirno, ali pa, če se nimamo na kak napad pripraviti. To je dobro sporočilo in v plačo zato tudi ne boš v grozovito jamo zapert, dasiravno nisi zavoljo namenjenega bega kaj drugega vreden. Na kaj enakega ne misli, Belček, še kdaj, sicer bo huda s tabó, saj me poznaš!“

VI.

Porazumljenje za beg.

Ko erjavi Erih z Belčkom v duplino dospe in svojo veselo novico naznani, vsi nazoči

veselja glasno zakričijo; kajti báli so se, da bi grof za njimi ne sledil in jih iz skrivališča ne pregnal. Belček se tiho iz hrupa odtegne, se že nadjaže, da ga nihče ni opazil, kar mu nenadoma nekdo z gorko, rahlo roko stisne desnico in ga z mičnim glasom nagovori: „Srečne oči, Belček! Kolika radost mi je, da te veselega in zdravega zopet pri nas vidim! Kmali bi bila mislila, da te ni več na svetu, ker nihče ni za te vedel; pač mnogokrat se mi je po tebi užalilo.“

„Oj, ti si mi vedno dobrovoljna in prijazna, Černela!“ — odgovori Belček ciganskemu dekliču, ki ga je pomilovaje nekoliko potolažila. „Meni je bilo prav dobro in prav slabo, odkler me ni bilo pri vas, in mislil sem že, se nikdar več v votlino verniti, ko me kar nenadoma erjavi Erih zasači; da bi bil pač raji pri tisti priči umerl!“

„Oj ti prederzni Belček, toraj bi bil ti raje umerl, kakor se pa k nam vernil,“ — pravi Černela. „Zdaj pa že vem, da me ti veliko manj čislaš, kot jaz tebe!“

„Kako si v stanu kaj takega govoriti, Černela!“ — jo zaverne deček. „Ako me le toliko čislaš, zakaj bi pa ne hotla z mano raje pobegniti, kakor pa tú ostati, kjer te pretepajo, če tudi ne toliko, kot mene?“

„Ali mi je pa mogoče, Belček? Se ve, da bi s tabo koj enih misel bila, ko bi se dalo.

Ali kako bi prišla iz dupline, kako skozi veliki obširni gojzd?““

„Černela, za to bi že jaz skerbel!“ — reče Belček urno in natihoma. „Ko ne bo ciganov doma in bojo stara mati pri otrocih, ali pa po noči spali, se splaziva iz dupline ter jo pobegneva; da sva le iz dupline, potem me kar nič ne skerbi, da bi pota ne našel, ker dansi mi erjavi Erih ni oči zavezal.“

Černela premišljivo povzdiguje rame. „No, morda bo pa vendar le kaj,““ — reče natihoma. „Ali sedaj bodi miren, kakor da bi ne vedil nič tega. Tod le pridejo stara. Ako uganemo, kaj sva govorčila, je gotovo po nama.““

Urno smukne Černela v daljno tamoto votline, preden ciganska mati in ž njo vred erjavi Erih k Belčku pristopita. Stara ubogega dečka nekoliko serpo spod oči pogleda, kajti že je čula, da je mislil pobegniti. Ali njegova ponižna osebnost jo umiri, da ga prijazniše, kot je Belček mislil, vpraša rekoč: „Kje si pa hodil, Belček?“

Deček pripoveduje, kako je od ciganov zašel, kako je bil k malemu grofu Ljudoviku naletel, in vse drugo, kar se mu je še sicer ta zanj toliko zanimivi dan prigodilo. Erjavi Erih in ciganka ga pazljivo poslušata ter se za časa pomenljivo pogledujeta.

„Tedaj je bil čisto sam mali grof v gaju?““ — vpraša erjavi Erih.

„Čisto sam! le njegov psiček je bil zraven njega.“

„In se dá lahko čez ograjo priti?“

„To se ve da! Kot bi bil mignil, sem bil čez!“

Erjavi Erih se zasmehljivo zareži in veselo stari prikima. „To je ugodno sporočilo“ — ji reče. „Ako gre po sreči, se bomo vsaj zdaj z grofovo denarnico kaj bolj soznanili; dečka ukrasti nam pač ne bo težkò, in ko nam pride v roke, naj ga gospod grof ne misli za majhen denar odkupiti, ako ga hoče zopet iz naših rok dobiti!“

Belček se pri teh besedah erjavega Eriha tolikanj prestraši, da bi bili cigani osupnost to gotovo opazili, ako bi se ne bili ravno o nekem silo važnem naklepu posvetovali. Kar trese se, ko pomisli, da bi se brezbožni roparji v resnici malega Ljudovika polastiti utegnili; skoraj bi se bil jel na ves glas jokati, misleč, da si mora očitati, ker je cigane še le opomnil, da bi se dečka polastili. Ali tega očitanja ga oprosté besede erjavega Eriha, ko reče: „Glej, stara, kako lepo se to z mojo mislijo in načertom uje-ma. Jaz bi bil dečka ponoči iz njegove postelje ukradel, ko bi ne bilo drugače; pa zdaj, se vé, je za nas veliko bolj pripravno. Grof mora pač kaj nepreviden biti, da svojega sinka kar brez vsega varha od sebe pusti!“

„Nesrečni grof je otožin, in jaz pač vem, zakaj!“ — odgovori stara ter se gerdo in skriv-

nostno nasmeja, in nekako čudno, nenavadno na Belčka ozre. „Pred sedmimi ali osmimi leti, ko je še na planem v deželi stanoval, je bil drugači! Ali zdaj se le malo zmeni za vse drugo, kar se krog njega godi. Sicer bi bil že tudi gotovo ukazal za vami slediti.“

„Kaj pa je takega pri njemu, stara?“ — popraša erjavi Erih.

„Tega nè smem povedati,“ — mu zaverne ciganka, terdno odkimaje z glavo. „Ako bi Zabukovec zvedil, bi si ne bila ne ene ure več življenja zvesta.“

„Ali Zabukovec, ki nam je Belčka poslal?“

„Ravno ta!“ — „No, kdo vé, če ta kedaj sem pride!“ — se posmeja erjavi Erih. „Saj že ni bilo več let kar glasu od njega; pa kaj ima tudi neki on z grofom opraviti?“

„Tega nihče drugi ne vé, kot jaz in on, in ne bo tudi nihče kaj več zvedil,“ za terdno stara reče. „Ako je res umerl — in sama skoraj mislim, da je — potem že vem, kaj mi je storiti. Ali ker sem se zarotila, moram še eno leto čakati, in potem boš tudi ti zvedil, kdo da je prav za prav Belček, in se ga boš veselil. Gotovo je več vredin, kot grofov mali sinko!“

Erjavi Erih nadleguje še dalje staro, da bi mu skrivnost razodela, ali ta ostane pri svoji besedi, da ne sme skrivnosti Zabukovcove razkriti, in je tolikanj neodjenljiva, da se mora vposled erjavi Erih s tem zadovoljiti.

„Naj že bo, kar hoče,“ — ji ježno reče, ker je s tem besedovanjem brez vspeha čas tratil. „Ako smo le varni pred grofovim maščevanjem, je dobro. Zdaj pa pojdi, da se med sabo porazgovorimo, kako da bi malega Ljudovika zasačili.“

Stara ciganka veli Belčku prav mirnemu biti, ter gre potem za erjavim Erihom, ki nemudoma ciganom svojo misel razodene, da bi se mladega grofa polastili in za njegov odkup obilo denarja od njegovega očeta zahtevali.

Ko cigani temu načertu glasno ploskajo in ga na vse strani pretesujejo in prevdarjajo, se vleže Belček v svojem kotu na kup mahovja, ter se globoko vtopi v žalostne in otožne misli. Ali mnogoteri občuti, ki so jih mu prečudne prigodbe preteklega dneva v sercu obudile, ga zopet živo prešinejo ter mu preženejo otožne misli, ki so mu, odkar je erjavega Eriha srečal in se v dolgočasno in zaničevano votlino vernil, radostno serce užalile in pobile. Ves radostnega serca misli na solnčni vshod; naj dalje pa se spominja dogodb v cerkvi, in gospod duhovnikovih besedi. S prvega dvomi, ako je veliko bitje, o katerem mu je tudi mali Ljudovik pravil, v resnici tolikanj ljub in dober Bog, kakor je slišal. Kajti to gotovo ni kaka ljubezen in dobrotà — si misli Belček, — da je zopet v malovredno duplino med brezbožno cigansko derhal prišel. Že misli vse dopovedo-

vanje od ljubega Boga za golo laž imeti, kar se spomni, da so gospod duhovnik tudi djali: Gospodove poto so čudne in nezapopadljive; mnogokrati je velika sreča to, kar ima človek v svoji slepoti za veliko nesrečo.

„Kaj pa?“ — se vpraša Belček — „ali bi ne utegnile besede tolikanj prijaznega ob enem pa tolikanj častitljivega moža vendar le resnične biti, ali bi znabiti ne bilo tako prav? Ali me ni ljubi Bog zopet v duplino pripeljal, da bi malemu Ljudoviku kakor že bodi pomagal, ki ga mislijo hudobni ljudje njegovemu očetu ukrasti?“

Kolikor bolj to premišljuje, — toliko bolj se mu dozdeva gotovo; nenavadno zaupanje v modrost božjo se mu jame buditi in ta občutlej mu vso otožnost prežene, kot solnce juterne megle, ter mu s sladkostjo navdaja mirno serce. Ko sklene roke, in se s herbtom na skalnato steno nasloni, si zatisne oči, da bi ga pušobno okrožje v sladkih sanjarijah ne motilo, in ne posluša kaj drugega kot svoj znotranji glas, ki ga z zgolj milimi besedami tolaži.

Med tem se Černela tiho približa, in ga pogleduje, pa nikakor ne zapazi, da bi bil kaj žalosten ali otožen. Mislila je, da se bo britko jokali in solzil, — pa ves miren in vesel sedi naslonjen na steno; tiha radost mu je brati na žarečem licu, kar Černela, se vé da, nikakor ne more razumeti.

„Menda spi ubogi revček, ter se mu zopet

od gojzda sanja“ — si misli oposled in ga previdno za ramo pomaja. — „Ali spiš, Belček?“ ga popraša tiho zašeptaje.

Pa Belček precej jasno in bistro pogleda in se Černeli prijázno nasmeja.

„Ne spim ne, pa tudi truden nisem“ — ji reče. „Le pristopi in se usedi, ti bom nekaj povedal.

Černela ga neizrečeno rada pride poslušat.

Precej ji jame Belček pripovedovati vse od konca do kraja, kar se mu je ta dan pripetilo. Pripoveduje ji, koliko radost je občutil, ko je solnce vshajalo; ji pravi od malega Ljudovika, ki mu je bil toliko prijazen, — od tega, kar so duhovni gospod v cerkvi govorili; — od hlapca, kateri ga je bil natepel in zapodil, in od vsega, kar ga je razveselilo in ginilo. Na zadnje opomni tudi, da namerjavajo cigani malega Ljudovika ukrasti.

Černela pazi na vsako besedico njegovo, in mu jo že skoraj na jeziku bere.

„Poslušaj me, Belček!“ — povzame besedo — „ali veš, kaj mi je izmed vsega naj bolj dopadlo?“

„No kaj?“ — jo zapraša Belček.

„Kar si mi od ljubega Boga pripovedoval! Lej, to je res kaj lepo, da imamo takega očeta v nebesih, ki za nas uboge otroke skerbí, tudi ko nikogar več na svetu nimamo, ki bi nas ljubil. Ali pa uganeš, Belček, kaj jaz mislim?“

Jaz imam terdno misel, da te je hlapec le zavoljo tega odgnal, da bi ti zopet v našo votlino prišel in svojega malega prijatelja rešil. Lej, to je gotovo vse ljubi Bog tako naklonil.“

Veselja ploska Belček z rokami, ko sliši te besede, in malo da na glas ne zavriskne. „Saj sem si že tudi sam vse to mislil!“ — ji reče ves vesel. „Zato pa tudi več ne žalujem, zakaj ako me je ljubi Bog v duplino pripeljal, mi bo tudi zopet iz nje pomagal.“

„In potem grem jaz s tabo!“ — krepko poprime Černela besedo. „Odkar so mi oče in mati umerli, me vsi grajajo in pretepajo ne dosti manj kot tebe, Belček, in zavoljo tega ne mislim še dalje pri njih ostati. Ako malega grofa otmeš, morda tudi mene sabo v svojo grajšino vzame in tod obljubim, da bom kar naj bolj priljudna in pokorna, ker bi me sicer zapodili. Ali me pa tudi hočeš sabo vzeti, ljubi Belček?“

„Oj, od veselja bi pel in skakal in plesal, ako bi htela ti z mano iti!“ — odgovori Belček, ko se mu radosti svetle solzice po licu uderó. „Le poglej, kolika sreča je zame, da me je ljubi Bog v votlino pripeljal; najpred, da utegnem malega Ljudovika rešiti, in kar me močno veseli, je, da tudi ti ne misliš tu ostati, ampak z mano pobegniti.“

„Da, pa bom tudi pobožno molila, kakor ljudje v cerkvi, in ne bom kradla in lagala, kar

bi bila kmali mogla storiti, kakor drugi dekliči nekoliko stareji od mene.“

„Moli z menoj“ — reče Belček, kakor da bi mu bilo nekaj kar nenadoma na misel prišlo. „Ako ljubega Boga prosiva, da nama v nevarnosti in potrebi pomaga, naji bo rad imel, in nama bo zanesljivo rad pomagal; ali si pri volji, Černela?“

„Kako pa da,“ — odgovori mala.

„Toraj poklekniva in povzdigniva roke, Černela,“ — pošepta Belček. „Dobro! In zdaj izgovarjaj za mano, kar bom jaz govoril.“ Oba otroka poklekmeta v tamni votlini, in ko se v nji na unkranji strani divje preklinjanje in brezbožni govori čujejo, se dviga tukaj molitev nedolžnih sirot na perotah poslancov božjih k večnemu očetu.

„Ljubi Bog,“ moli Belček, in Černela natihoma za njim — „ljubi Bog, revna slaba otročiča te prosiva, da bi bil nama dobrotljiv in nama pomagal, da bi Ljudovika iz votline rešila, ako ga bojo cigani vanjo pritirali. Prizadevala se bova, da bova brez grehov, v resnici pobožna in ti vprihodnje vedno dopadljiva. Vodi naji po svojih potih, ker dobro je nama znano, da so naj boljše, kot so duhovni gospod rekli.“

Tako sta molila otroka, priprosta in vsa pohlevna. Bog ni gledal na besedo, ampak na serce, iz kterega je molitev kipela, ter je mala

prošivca blagoslovil. Sred strahu in nevarnosti otroka drugega ne čutita kot sveti mir in sladki pokoj; in ko se je noč približala in trudna zaspita, ji obdajajo prijetne sanje, iz katerih sta se veselo zbudila.

Tak je bil sad zaupanja do Gospoda, ktere ga sta se otročiča učila tako čudovito spoznati in ljubiti.

VII.

B e g.

Minulo je že nekoliko dni, in cigani se še niso nič kaj pripravljali, da bi ugrabili mladega Ljudovika. Tiho so čepeli v svoji duplini. Erjavi Erih se je še vedno natihoma bal, da bi ga roženberski grof ne zasledil. Zato je skerbno krog votline straže razstavil, da bi mu nevarnost, ako bi se ktera približevala, ob pravem času naznanile. Med tem pa je imel dokaj s staro ciganko kramljati. Večkrat ga je slišal Belček, kako jo je nadlegoval in silil, da bi mu Zabukovcovo skrivnost razodela. Ali stara se mu je stanovitno branila, skrivne reči o Belčkovem rodu razkriti: ne večkratne prošnje, ne pogosto hudo žuganje erjavega Eriha je ni moglo spregovoriti, da bi mu bila kolikor tolikaj o tem razjasnila.

Belček in Černela imata ves ta čas le malo prilike, da bi se po svojih mislih in občutkih pomenkovala; kajti erjavi Erih ni bil pripustil, da bi skup sedé žlobodrala, in večkrat je že deklico prav neprijazno od nje malega nesrečnega tovarša odpodil. Daravno ni vedil, kaj sta se pogovarjala, je morebiti vendar le kaj enakega mislil. Belčku se je dozdevalo, kakor da bi se bil nezaupljivo in natolcljivo nanj oziral, kar ga je vedno s tiho, nepremagljivo otožnostjo navdajalo. Ali v tej reči je bil čisto napčnih misel. Erjavi Erih se je res na dečka bolj oziral kot sicer, pa le zavoljo neznane skrivnosti stare ciganke do Belčka, nikakor pa zavoljo dozdevanja, da bi se deček osercil prederzne, mladostno serce z veselim upanjem navdajoče načerte izmišljevati. Imel jo je pa Belček tudi toliko v glavi, da ni že prej kaj izbleknil. Ukazal je celo Černeli, da ne sme blizo, ter ji je po dvehu zastran te ali une reči skrivaj le z očmi pomignil, česar nihče ni opazil, razun nju dveh. Le ko je bila noč tukaj in so roparji vsi vinjeni od močne, upijančljive pijače, ki so jo navadno vsaki večer pili, na svojih ležiščih smerčali, se je upala Černela včasih natihoma k Belčku priti, da bi se zastran svojih misel pomenkovala in o mogočnem in ljubeznjivem bitju nébeškem govorila, h komur sta vsaki dan in sleherno uro, odkor sta ga spoznala, svoji zaupljivi serci povzdigovala.

Nekega jutra, ko ni bilo že več dni nič o grofovem zasledovanju čuti, in je v gojzdu še vedno vse tiho in mirno bilo, so se nekako res jeli roparji k izpeljavi svojih naklepov pripravljati. Že na vse zgodaj zapustila je derhal svoje zakotja, v katerih nihče ni zaostajal, razun otrok in stare ciganke. Belček in Černela sta si pomenljivo mignila ter nista dvomila, da bi še tisti dan malega grofa Ljudovika v duplini ne vidila.

Ali dan preide, in zvečer se domu vernivši cigani pridejo prazni, kot so zjutraj šli. Drugi dan je bila ravno taka, poslednji dan zopet; iz njih pogovorov posnel je Belček, da so brez vspeha okrog gaja prežali. Malega grofa niso kar nič vidili, in cigani se ga niso mogli polastiti.

„Če gremo tudi dansi brez vspeha“, — reče erjavi Erih stari ciganki, ko so roparji zopet k odhodu pripravljeni, — „ne čakam še dalje naključbe, ampak še nocoj se derznem v grofovo grajšino, in dečka iz njegove postelje ukradem. Pa nocoj moramo boljše opraviti, kot uni dan, ko smo le na zlato in srebro namerjavali!“

Na te besede z drugimi vred odide; stara ciganka pa jim iz votline sledi, ter še nekoliko besedi erjavemu Erihu na uho pripoveduje. Ta prosti trenutek porabita Belček in Černela, da se pogovarjata; stara ciganka ni še dobro iz

votline, ko sta si glava pri glavi v tamnem kotu, kjer ju ne morejo ravno tako hitro v igro zamišljeni otroci opaziti.

„Černela, ali si čula, kaj je erjavi Erih rekel?“ — jo vpraša Belček.

„Kako pa da sem!“ — odgovori zašep-taje deklica. „Nocoj misli malega grofa ukrasti, ako ga v gaju ne zasači.“

„Potem je pa gotovo njegov“ — misli Belček. — „Kaj bo toraj storiti, ako ga sabo pritirajo?“

„Lej, ravno v tej reči sem te htela prašati, Belček,“ — odgovori Černela. „Dolgo ne smeva odlašati, kajti bojim se, da bi se globokeje v gojzd ne preselili, kakor hitro bojo malega grofa zasačili.“

Belček premišljivo ramo pamaja in rece: „Čuj me, če je taka, morava prvo noč pobegniti.“

Černela se prestraši. „Ali tako hitro?“ — zašep-ta; — „Belček, to se ne da zveršiti, kajti s prvega bojo berž kot ne vedno stražili.“

„Treba je, da počakava“ — se spremisli Belček. Le vedno bodi za beg pripravljena, da ne zamudiva priložnosti, ko se nama ponudi. Ko bi imel le kak nož!

„Čemu ti bo?“ — ga praša zavzeta Černela. „Pa vendar ne, da bi koga htel prebosti?“

„Ne, ne,“ se posmeja deček — „za to bi

bil pač še preslab. Le ako bi morebiti malega grofa zvezali, bi ga rabil, da bi konopiče pre-rezal.“

„Za to reč ti bom jaz ktereга poskerbela,“ — ga zagotovi deklič. „Mali Gobomihec ga ima, in ako ga mu vzamem, še čutil ne bo.“

„Ali krasti vendar ne smeva?“ — jo opomni Belček. „Ali si pozabila, da je lagati in krasti pregrešno?“

„Lej ga, saj ne misliva krasti“ — mu zaverne Černela. Ko ne boš noža več potreboval, ga pustiva v duplini.“

„Tako pa že“ — odgovori Belček zadovoljin. „Zdaj pa le pojdi, Černela, da mi moreš o pravem času nož prinesiti.“

Ker ima vsaki čas tudi ciganska mati v duplino priti, gre Černela strani, in oba sta dokaj vsaksebi, da nihče njunega skrivnega porazumljenja ne opazi. Černela gre med druge ciganske otroke; Belček se pa tiho in mirno v svojem kotu vleže; kmali mu prinese deklič natihome nož, ki ga je sred igre Gobomihecu vzela, da kar nič ni čutil.

Belčku zdi se nenavadno dolg dan. Rad bi bil nekoliko zadremal, da bi si ure do večera prikrajšal in se za prihodnjo noč okrepčal, ktero mora več kot manj prečuti. Ali znotranji mir mu tega ne dopusti. Toraj si čas s tem krati, da se jame na nevarno početje namreč na beg iz votline pripravljati, ga premišljevat

in prevdarjati; spominja se tudi še enkrat na tanko tiste strani, na katero se mora zaviti, ako srečno iz votline pride. Sreča njegova, da se še na tanko spominja poti, po kateri je šel z erjavim Erihom; ko bo pa prišel do tje, kjer je na ciganskega načelnika nabetil, — se mu dozdeva — da ima vedno kar naravnost dalje hiteti, ako hoče iz gojzda na ravno polje dospeti. Ko bo pa na planem, ne more pač po nikakor grofove grajšine zgrešiti.

Sicer mu tesno pri sercu prihaja, ko pomisli, da bi ga kdo pri njegovem načertu iz votline begočega zasačiti utegnil; ali spomin na ljubega Boga, na čigar pomoč se terdno zanaša, ga zopet z vedno večjo serčnostjo in veselim upanjem navdaja. V posled gre dan h kraju, in noč se približuje. Belček v tamni duplini sicer ni vidil, kdaj se je jelo mračiti, pa sodil je po tem; da je stara otroke pomirila in jim ukazala iti v ležišča iz suhega listja, kar se je navadno o večernem mraku zgodilo. Kakor bi mignil ubogajo otroci cigansko mater, ker bilo jim je že znano, da se ne da z njo norčevati. Le Černela se obotavlja še pri različnih majhnih opravkih, da bi ji ne bilo v sredi drugih malih spati treba. Na ogenj poklada derva, ki na ognjišču goré; v kotel, ki na železnih verigah nad kviško švigajočim plamenom visi, vlija vodo, ter pomigne pri tej priliki pazljivemu Belčku, ki jo vedno z očmi zasleduje, in ko se

mora na oestro povelje ciganske matere vleči, si Belček dobro kraj nje ležišča zapomni, ter se veseli, da si ga je kar naj bolj blizo njega izvolila.

Obilna ura že preteče, pa ciganov le še ni domu. Stara prihaja nemirna. Skerbljivo teka sem ter tje, popravlja na ogenj, se ozira na terdo spijoče otroke, ter si poišče mnoge opravila, ktere pa v enomer zapušča in k izhodu votline v tiho noč poslušat hiti. Belček, utripaje z očmi in le na videz spijoč, ne opazuje samo vseh njenih početij, ampak tanko in pazljivo tudi na vsak ropot posluša. Stara ciganka prihaja vedno bolj nemirna, in jezna sabo nerazumljive besede memra.

„Ta neumnež!“ — jo sliši Belček med drugim reči — „saj sem ga vendar svarila, in na vse to se le še v grajšino prederzne. Drugega ne bo opravil, kakor da bo vse razderl nespametnež! Kako hitro bi mu pač kmali vse spodletelo, in vse upanje bo ob tla! Pa tudi grof se drugo brez masčevanja ne bo pustil buditi. Da bi se pač ne bila Zabukovcu zarotila, skrivnosti njegove nikomur razodeti! Ako bo pa huda sila, razodenem vse grofu, in Belček mi bo...“

Kaj več deček ciganke ne razume, ker se ta spet vzdigne in od njegove bližnje strani, kjer je nekoliko posedela, in zopet k izhodu votline hiti. Kar na enkrat prične veselo z rokami

ploskati. „So že tukaj!“ — reče, tēr se urno iz votline splazi; Belček čuje terde in nagle stopinje pred duplino, in kmali potem tudi hripavo kričanje veselih možakov.

„Ga že imamo, stara!“ — zaupije erjavi Erih, tako glasno, da ga Belček na tanko razloči.

Koj spozná, da nimajo koga drugega, kot malega Ljudovika, ter tiho zašepa: „Černela, ali si slišala?“

„Da, sem slišala!“ — zašepa deklica, ko je previdno glavo vzdignila in se prepričala, da vsi krog nje terdo spijo.

„Toraj bodi pazljiva Černela! Zdaj pride čas!“ — serčno Belček pošepa.

Rad bi bil še kaj spregovoril, pa ne utegne, ker že cigani v votlino hrumé, in se mu zdi varno, da je čisto tiho in miren. Urno se zopet na listnato postelišče vleže, kakor da bi spal; to stori tudi Černela. Oberne se pa Belček tako, da more po votlini se ozirati, da-ravno le prav skrivaj in malo spogleduje.

Poredoma splazijo se cigani v duplino. Erjavi Erih je zadnji, in tira sabo lepo oblečenega zalega dečka, ktereга Belček pri plamenovem svitu v hipu spozná, da je mali njegov prijatelj, grof Ljudovik. Ubogi otrok je zvezan; usta so mu cigani z ruto zamašili, da bi jih ne bilo vpitje njegovo izdalo. Ko dospejo v duplino, mu vzamejo ruto iz ust, in Erjavi Erih mu sam konopiče razveže, s kterimi je bil de-

ček za roke zvezan. Komaj se čuti prostega, jame žalostno kričati, poklekne pred erjavega Eriha, vije roke, ter prelepo prosi, da bi ga saj le k njegovemu očetu peljali. Ko ga pa nihče ne posluša, in se mu samo glasno posmejujejo, plane mali Ljudovik kviško in misli zbežati, ter jo urno k izhodu votline zavije. Pa v tem hipu ga imajo zopet v rokah; obupno maha krog sebe, da bi se ciganom iz rok izvil, ki nimajo premalo opraviti, vsled stiske in obupa nenavadno močnega dečka ukrotiti; erjavi Erih sam mora priskočiti, da ga ukroti. Poprimšega terdo derži in drugim ukaže, ga brez odloga na rokah in nogah s konopiči zvezati, kar se hipoma zgodi; smeja se verže erjavi Erih glasnega dečka na posteljišče zraven Belčka, ki se pa dela, kakor da bi kar v enomer spal.

„Tu léži, ti živinče“, — se cigan zatogoti nad otrokom. „Pa le tiho; ako ne, ti bom pokazal, kako moraš biti v našem gojzdnem gradu.“

Ko mali še dalje vpije, mu ta nekoliko gorkih s plošnato obrnjenim mečem našteje žugaje, ga prebosti, ako ni naravnost tiho. Ljudovik glasno zakrikne; pa prevzame ga strah in groza, da se stisne v kraj in si obličje v listji zakrije, ki ga s solzami namaka. Ihti se, togotno pojemaje, ter si kar ziniti več ne upa.

„To mi je vseč, moj dečko!“ — se nasmeja erjavi Erih, — „ne gani se mi še kaj, ako nočeš zopet kake gorke občutiti.“

Zapustivši nesrečnega otroka v britki žalosti, se oberne k stari ciganki, in ji veselo pripoveduje, kako se je na današnjem lovu dečka polastil.

„Dokler ni solnce zašlo“, — prične pripovedovati — „smo brez vspeha na dečka v goščavi prežali, da smo se, malo da ne, že vsega naveličali. Ze sem mislil, kako je pričeti, da bi ponoči brez ropota v njegovo spavnico prišli, kar mi sporoči prva straža, da mali deček le s psičkom proti gaju koraka. Na moj zažvižg pridejo možje z raznih straž k meni, izmed katerih Rudečlinu lovskega psa odpraviti ukažem, sam pa prevzamem delo, da bi dečka ugrabil. Ko dospe v gaj, ubogi bedak, ga obskočimo, in vidši nas kar iz nenadi krog sebe, se tolikanj prestraši, da ne dá kar glasu od sebe. Jaz priskočim k njemu, mu zamašim usta z ruto, ter ga potegnem sabo skozi goščavo. Po psu, ki je neznansko lajal, udari Rudečlin s kolom, da je kar obležal, potem pa jo vdarimo, kolikor hitro je nam v tamoti po slabi poti mogoče bilo. In zdaj smo tukaj; gospod grof nam mora prav obilo denarja naštet, ako hoče zopet svojega sinka dobiti.“

„Dobro, dobro, erjavi Erih“, — ga pohvali stara; — „sedaj pa tudi iz te votline v drugi kraj. Treba je, da jo potegnemo dalje po gojzdu.“

„Čemu?“ — jo cigan oestro popraša. „Te-

či sem se naveličal; plena se moramo z obilno pijačo veseliti. Ali misliš, da se bomo tod v tamoti še glave od debla do kervavega razbijali? Poberi se, stara copernica! Vina sem, veselje celo noč, dokler se jutro zad gorami ne prikaže!“

„Ali daj si kaj dopovedati, Erjavec!“ — ga opominja stara ciganka. „Ali misliš, da grof ne bo svojega odpeljanega sinu pogrešil? Ali misliš, da ne bo veleval ga iskati, zlasti ker še ni davno, kar ste v grajšino prihrumeli? Le na noge, veseli se drujikrat, ko boš imel boljšo priliko.“

Erjavi Erih se na ves glas zasmeha: „Jezik za zobmi, stara majka!“ — ji veli, — „zdaj ko imamo mi dečka v rokah, se nas ne sme grof kar nič dotakniti. Pusti ga, naj pride! Ako bi celó našo duplino zasledil, nam nič ne more. Ako bi nas htel napasti, mu žugamo njegovega sinu umoriti, in kar mirno in potepeno se bo odtegnil. Kakšnih misel ste, tovarši; ali naj ga nekoliko kup izvernemo, ali pa naj se po noči dalje podamo?“

Iz enoglasnega kriča ciganov je sprevidila stara, da se nihče ne zmeni za njeni modri nasvet. Ker bi le prazno slamo mlatila, neha dalje besedovati, premišljivo pomaja sivo glavo, in urno vina in jedovja prinese; cigani jamejo brez odloga pijančevati in divje pesmi krožiti. Med tem rjoenjem in pijančevanjem se nihče

za spijoče otroke in jokajočega malega vjetnika ne zmeni. Belček pa, ki je trepetajočega serca pogovore ciganov poslušal, globoko in veselo zasope, kakor da bi se mu bil težak kamen od serca odvalil.

„Gospodove pota so čudne“; — si tiho misli „oči hudobnih vdari s slepoto in stori, da nasveta modrega ne poslušajo.“

Še nekoliko časa ostane tiho in mirno; ko pa kričanje ciganov vedno glasneje in rjoveče prihaja, ko jim jame vino erjave lica ogrevati in v glavo stopati, se ozre na malega Ljudovika, ki britko še vedno jokaje in tiho se ihtijoč zraven njega leži.

Oberne se k njemu ter mu tiho na uho pošepeta: „Le tiho, tiho Ljudovik. Poglej me, pa ne zakriči in se ne gani.“

Jokajoči deček sè ozre in bi bil ukljub Belčkovi svaritvi zavzetja glasno zakričal, ko bi mu ne bil ta ust hipoma z roko zatisnil.

„Ljudovik bodi miren in tiho kot miš!“ — mu zašepeta, — „nihče ne sme vediti, da sva zbujena, sicer je po nama. Miži in se delaj, kakor da bi spal. Tudi nikar ne žaluj in ne jokaj, saj veš, da je ljubi Bog blizo, in da te ne bo zapustil!“

„Belček, samo povej mi, kako da si tukaj?“ — ga vpraša mali grof. „Saj nisi mislil, da bi se bil zopet k ciganom vrnil?“

„Vjeli so me, Ljudovik“, — odgovori Bel-

ček; — „s početka sem zavoljo tega močno žaloval, pa zdaj sprevidim, kako dobro mi je ljubi Bog želel. Jaz te bom razvezal, Ljudovik, jaz in Černela, o kateri sem ti pravil, splazimo se potem iz votline in tečemo 'vso noč, dokler do grajšine tvojega očeta ne dospemo. Le nikar ne zaspi, da boš o pravem času pripravljen.“

Mali Ljudovik bi bil zopet kmali veselja zakričal, ko je slišal tolažljive te besede; pa na migljaj previdnega Belčka koj omolkne. „Nič se ne smeš ganiti, Ljudovik!“ — ga poduči Belček; — „če tudi cigani na nas ne pazijo, gleda vedno stara ciganka na vse strani!“

Ljudovik ga uboga; tudi Belček se dela, kakor da bi terdo spal. Kmali pride majka ciganska k otrokom, in, ko se nekoliko na nje ozira, se zadovoljna od njih oberne in reče sama sebi: „Vsi spé! zdaj ga lahko tudi ti nekoliko kapljic zavžiješ; starim udom se ne bo slabo prilegel!“

Podá se od tod in gre k ciganom, kjer si svoj kozarec drugim enako z vinom napolnjuje in ga večkrat v enem dušku sprazni.

„To je naša sreča“, — pošepeta Belček malemu vjetniku. „Ne bo dolgo, ko bojo vsi pospali, in mi se bomo lahko na tihem iz votline splazili.“

Besede dečkove, ki se je že večkrat kaj takega prepričati mogel, se kmali spolnejo. Ne mine še ena ura, ko že polovica ciganov po

tleh pocepa, in glasno smerčanje njihove zadostno spričuje, da so kmali terdo zaspali. Tudi ostali niso še dalje se mogli zaspancu briniti. Vsi popadajo zaporedoma, le stara je še po koncu, ktera zaspanih oči na ognjišče v čedalje bolj pojemljajoči plamen gleda. Tudi ona se vzdigne, in Belček misli, da bo šla na svoje navadno ležišče; ali močno se prestraši, ko se opotekaje proti izhodu dupline zavije!

Stara ciganka, če tudi vinjena, je svojo mer previdna. Vleže se pred vshod počez, da nihče drugače iz votline ne more, kot čez njo, in zaspi.

Ubogega Belčka jame močno skerbeti, ker se boji, da bi jim po nikakor ne bilo pobegniti moč. Malo da se ne zjoka; ali še se mu o pravem času upanje na Boga obudi; spomin nanj ga zopet s serčnostjo navdá, da se upa strasnega naklepa serčno poprijeti.

„Černela!“ — zakliče jo tiho, in ta se tiho k njemu prikrade.

„Tu sem, Belček“, — ga nagovori; — „ali bomo pobegnili?“

„Moramo!“ — ji odgovori Belček. „Sicer je slabo, da nam je stara pot zaperla, ali mi moramo skusiti čez njo priti, da ne bo nič čutila. Za tebe in mene me ne skerbi, ako bo le mali Ljudovik dosti previden!“

„Za me bodita brez skerbi,“ — mali pošepeta. „Jaz znam plezati in skakati kot malokdo.“

„Toraj poskusimo svojo srečo. Černela, ti greš prva, za tabo mali Ljudovik, in za njim jaz. Mislita na Boga in molita! Pomagal nam bo, ako je nam dobrotljiv! Le napoti se, Černela!“

Enekrati potegne z nožem po zvezalih, s katerimi je bil še mali grof zvezan, in bil je prost. Tiho in hitro se plazijo vsi trije memo spijočih, previdno se oziraje, da bi se pri tamenem svitu že mračno na ognjišči žarjavečega ognja nevedoma kakega spijočega ne dotaknili in ga ne zbudili. Srečno in brez vse nezgode dospejo sapo zadrževaje tihih stopinj k vshodu svoje ječe, kajti kaj drugega ni bila votlina za Belčka in Ljudovika. Tu morajo še zadnji in naj hujši napotljeji odpraviti. Ustavijo se pred spijočo ciganko; trepetaje bijejo jim nemirne srca, ko vidijo, da jim ni čez njo priti moč, da bi se je ne dotaknili; kajti tako terdno pri vshodu leži, da ni vmes za pavec prostora, kamor bi jim bilo moč stopiti.

Žalostni stojé tu, in ne vedo, kaj bi počeli. Černela in Belček sta vsa pobitega srca; malemu Ljudoviku pa se svetle solzice po licu utrinjajo, ko si britko roke vije in se milo k očetu stiskanih otrok ozira.

„Oj, ljubi Bog“, šepeta polno nepopisljivega trepeta, — „pomagaj nam iz te silne stiske!“

In nebo se usmili ubogih otrok, ki si ne znajo ne svetovati, ne pomagati. Stara, kot je

viditi, v hudih sanjah, glasno zaječi, se nemirno sem ter tje v spanji premetuje in nenadoma na drugo stran spreverne. S prvega mislijo otroci, da se bo zbudila, in Belček, strahu bled kot zid, jima že pomigne, se urno na tla vleči, ko z nepopisljivim veseljem opazijo, da stara terdo še dalje spi, in je nad njo zdaj dokaj prostora, da se lahko gre čez njo.

„Čast in hvala Bogu!“ — pošepeta Belček; — „ljubi oče nebeški je tvojo molitev uslišal in nam zdaj pomaga! Hiti, Černela! Da smo le iz votline, nas ne bojo vnovič z lepo zasačili.“

Černela se oserči in stopi čez njo, za njo pa dečka. Trepetaje jim bijejo nemirne serca, ali božja roka jih vodi; srečno prestopijo spijočo ciganko in se je nič ne dotaknejo.

„Zdaj se urno pripogni in po kolenih iz tesninc splazi!“ — ji veli natihoma Belček.

Perva se splazi Černela skozi osko tesnino vhoda, za njo mali Ljudovik in zadnji Belček. Vse se kaže srečno doveršeno. Ali ravno, ko se pripogne, se nekdo spijočih otrok zbudi, ter jame glasno vpiti. Vsa kri zavre Belčku po žilah; viditi je, kakor da bi mu serce oterpnilo. Ko se na spijočo staro ozre, spozná, da se ne sme opotavljati; kajti ona se zgane, po koncu sklone in spogleda. K sreči še dalje vpije otrok in zmoti ciganko, da ne pazi na kaj drugega in da ne zagleda bežnikov. Nekaj togotnih besedi memraje, se vsa pobita z ležišča vzdigne, da

bi šla otroka potolažit. Iti mora memo Belčkovega posteljišča, in ko se po naključbi nanj ozre, opazi, da je prazno. Belček, še pred vshodom votline na kolenih leže, — ker se ni ganiti upal, sicer bi ga bila ciganka poprej opazila — jo vidi si oči meti in k njegovemu zapuščenemu ležišču bližje pristopiti; dalje ne dvomi, da bi ga zdaj ne pogrešili, ter si nič ne obotavlja. Ko se iz votline plazi, čuje staro kričati, da bi cigane iz spanja zbudila, in iz votline k prejšnema dvema na prosto dospe. „Černela, Ljudovik, pogrešili so nas“, — jima v eni sapi zakliče; — „Bog nam pomagaj! Po nas je, ako se kar naj hitreje v goščavo ne skrijemo.“

„Tecímo, tecímo!“ — kričí Černela — „morda se jim še odtegnemo! Da bi le ne bilo tako strašno tamno!“

„Oj, to naj te nikar ne skerbí!“ — jo potolaži Belček. „Oko moje je tamote vajeno, in jaz vidim zdaj malo, da ne tako dobro kakor po dnevu. Sledita le vedno terdo za mano. Količka sreča je zdaj za nas, da nisem nikdar smel iz tamne votline! Da, da, Gospodove pota so čudne!“

Urnih korakov hiti Belček med temi besedami z unema dvema dalje. Trepet polajša otrokom peté; Belček ju tako skerbno vodi, da se kar nič ne spodtakneta, in ju nič v teku ne zadržuje. Natanko se še spominja deček poti,

po kateri ga je 'erjavi Erih peljal, in daravno noč in zvezdato nebo le mračno in slabo v tamnice po gojzdu blišči, vendar vse znamenja tako dobro vidi, kot pri svetlem dnevu.

„Le vedno za mano!“ — jima zakliče, — „zdaj gremo na mali ta grič, pa smo globoko v gojzdu, kjer vse pota in steze nehajo. Tod jo vrežemo v goščavo, in cigani nas ne bojo potem z lepo dobili.“

Ko že po griču stopajo, začujejo v daljavi velik hrum. Ustavijo se in poslušajo.

„Oni so,“ — zakriči Černela; — „slišim jih rjoveti in vpiti! Sreča, da so bili vsi pijani, sicer bi se bili že veliko prej zdramili in nas že zasačili.“

Vpitje in hrup se čuje glasneje, in več ni dvomiti, da bi jih cigani v begu ne zasledovali.

„Naprej moramo hiteti“, — reče Belček, — „le urno! Vsak trenutek, ki ga potratimo, nam utegne nevaren biti, da bi zopet v njihove roke prišli.“

Otroci, daravno urnega teka že vpehani, se znovič potrudijo in čez nekoliko časa na verh griča dospejo. Vpitje zasledovavcov se vedno bližeje čuje, in otroci že kričanje erjavega Eriha razločijo, ki grozovito preklinja in se roti, da je strah.

„Zdaj tu doli na levo“, urno Belček veva — „hodita vedno terdno za mano, in ti, Černela, primi malega Ljudovika za roko, ker

je sterma pot, pa sicer ne slaba. Pazita, da se ne spodtakneta!“

Pot po griču navzdol je sterma; v ktere podnožje oplašeni otroci srečno dospejo. Le samikrat se mali Ljudovik nad neko korenino spodtakne, pa Černela ga terdo za roko derži, in obvaruje, da nagloma ne pade.

„Zdaj pa v goščavo“ — velí Belček. „Tam bomo menda varni, zakaj jaz sem od une strani na goro prišel, ko me je erjavi Erih zasačil in v duplino odpeljal. Toda počivati še ne smemo. Ali moreš še teči, Ljudovik?“

„Gotovo da!“ — odgovori mali grof. „Hitimo le naprej! raje umerjem, kot da bi imel pa zopet v votlino unih hudobnežev priti.“

Dasiravno je Ljudovik besede te z veliko serčnostjo govoril, je bilo vendar po urni sapi in po trepetu njegovega nežnega života soditi, da ga je dosedanji urni tek že močno utrudil. Belček je to dobro spoznal.

„Ljudovik, poterpi le še nekoliko časa“ — ga ta oserčuje — „da pridemo le globokeje v gošo, nam ne bo treba več hiteti!“

„Kar naprej, naprej!“ kriči Ljudovik. „Ali ne slišita, kakó vpijejo! V kratkem nas bojo dohiteli, ako se še dalje tukaj obotavljamo.“

V resnici čujejo zopet glasove zasledovavcov, ki so ravnokar na verh griča dospeli, kjer so malo poprej ubežniki bili.

„Bodita prav tiho“, — reče Belček, —

„morda slišimo njihove pogovore, ki nam vtegnejo mnogo koristiti.“

Ni se motil; ni bilo toliko daleč, da bi se posamni govori divje med sabo vpijočih ciganov po tihi, mirni tihoti, ko ni naj manjša sapica pihljala, ne slišali.

„Zdaj pa tiho!“ — rujove erjavi Erih in hipoma glasni hrup utihne. „Skresite ogenj in prižgite svetila. Tla so močirne in stopinje prederznih potuhnežev se morajo v njih poznati. Le urno prinesite luč in pridno preiskujte! Dalječ ne moreje pred nami biti!“

„Ta je slaba,“ — jima zašepeta Belček. „Erjavi Erih jo je zadel; ako nas zasledé, nam bojo koj za petami. Zdaj je slednji čas, Ljudovik: čvezsto moraš teči, ako jim hočemo oditi.“

„Ne bom se vpehal, preljubi Belček!“ — odgovori mali, — „le urno naprej!“

Belček se ne obotavlja dalje. Luči gorečih svetil se že skozi zelenjavo bliščijo; dolgo ne more več biti, da bi cigani ne zasledili malih ubežnikov.

„Hitita za mano“, — jima ta velí, in se nenadoma in previdno v naj gostejšo gošo podá.

Zopet mu tamote vajeno ako veliko, veliko pomaga. Kar naravnost jo na naj boljšo zavije in se ogane vsem napotljejem, kateri bi jih v urnem begu zaderževali. Ali že čez malo časa jim veselo vpitje in vriš zasledovavcov

naznani, da so jih cigani zasledili. Celo derhal čujejo zverh griča navzdol hrumeti; šumenje košatih vej za cigani jim pa tako živo, kot bi sami nazoči bili, spričuje, da so jim celó do goščave sledili. Tudi žar prižganih svetíl se večkrat skozi mračno drevje na otroke zablišči, katerim vpitje in vriš ciganski še vedno grozovito na uho bije. Po dnevu bi bili zasledovavci ubežnike brez dvombe hitro dohiteli; toda noč tamna je bila otrokom ravno toliko ugodna, kot ciganom zadržljiva. Ti so se mogli priklonjenih težavno skozi goščavo plaziti in z lučjo gorečih svetíl stopinje ubežnikov iskati, kar jih je v zasledovanji gotovo močno mudilo. Ali otroci, naj prvi Belček čigar jasno in bistro oko po tamoti vse vidi, hitijo nemudoma naprej, in kar nič ne dvomijo, na katero stran se imajo zaviti.

Verh vsega tega je pa mogel veliki trud, pa tudi strah, ki so ga otroci, se vé, pred cigani imeli, vposled njihove slabe moči obnemoči. Mali Ljudovik se prvi speha. Močno se je zasopel. Globoko hodi po sapo, in omagujejo mu še šibijoče noge.

„Več ne morem naprej!“ — zdihne in se britko zjoče. „Pustita me tu, in bežita sama, kajti vi dva jim morda uideta!“

„Ljudovik, za božjo voljo, potrudi se!“ — ga Belček oserčuje. „Le še za kratek čas! Morda zasledovavci odstopijo od svojega name-

na, ali pa dobimo mi katero varno skrivališče, kjer nas ne bojo opazili!“

„Pojdi, pojdi Ljudovik“ — ga oserčuje tudi Černela, ter prime roko utrudenega dečka. „Name se opiraj! Jaz sem še terdna, in ako celó več iti ne boš mogel, te bom nekaj časa nesla, dokler se ne boš nekoliko oddahnil.“

„Ne morem, ne morem!“ — zdihne Ljudovik, ter se uleže na vlažno travo. „Le pustita me ležati, je že namenjeno, da moram malopridnežem v roke priti!“

„„Oh, ne bodi neumen, Ljudovik,““ — mu zakliče Belček, — „„ali ne veruješ, da nam bo ljubi Bog tudi še dalje pomagal, kakor naš je do zdaj varoval? Primi se me za roko, Černelo pa za uno, in potem jo hitimo naprej: Ali čuješ, ravnokar bojo tukaj. Urno na noge!““

Hrum vedno bolj se približevajočih ciganov utrudenega dečka veliko bolj spodbode, kot vse Belčkove prigovarjanje. Zopet je na nogah, Černela in Belček ga poprimeta za rame in tirata dalje sabo. Spet so se nekoliko od unih oddaljili in že terdo upali ciganom pete odnesti, ko se nenadoma Černela nad korenino spodtakne in sred teka na tla telebne. Urno se zopet pobere; ali Ljudovik, ki ga je nehoté sabo potegnila, glasno zajecí ter stoka, kakor bi s tem katero hudo bolečino zlajšati hotel, ter se ne more od tal spet vzdigniti.

„„Kaj pa je, Ljudovik?““ — ga Belček

prestrašen vpraša. „Ali si se kod kaj vdaril?“

„Oh, moje koleno, moje koleno!“ — zdi-
huje deček. „Kar stopiti ne morem!“

Belček in prestrašena Černela urno prisko-
čita in dečka vzdigneta, ki dalje teči poskusi,
pa otožno stokaje koj zopet obleži.

„Ne morem, ne morem!“ — reče. „Pustita
me ležati in tecita dalje, da jim vsaj mi vsi ne
pridemo v roke.“

„Ne, Ljudovik, zapustila te pa ne bova,“
odgovori Belček; „zavoljo tebe sva bežala in
s tabo hočeva tudi terpeti, kar nam je name-
njeno.“ — „Pač vidim,“ opomni žalosten —
„da vendar ni resnično, kar si mi, Ljudovik o
ljubem Bogu pripovedoval. Kajti ko bi bil kte-
ri oče v nebesih, bi nas gotovo ne bil v toliki
nevarnosti zapustil!“

„O Belček, sram te bodi, kako nek kaj
takega govoriš!“ — ga Černela zaverne. „Ali
nisi sam pripovedoval, da ljubi Bog človeku
včasih mnoge nadloge pošilja, ktere si v veli-
ko nesrečo šteje, dasiravno se pozneje prepri-
ča, da so bile zanj zgolj dobrota?“

„Se vé, da sem rekel,“ — odgovori
Belček nekaj serčneje, če tudi je še v eno mer
prepaden in nestanoviten. „Ali jaz prav goto-
vo ne vem, kakšna dobrota bila bi za nas, ako
bi nas cigani zopet vlovili. To bi bila pač men-
da naj večja nesreča na svetu za nas.“

„Pa saj nas še niso“ — odgovori Černela.

„In ko bi nas tudi dohiteli, bi vendar ne smeli obupati; saj si mi pripovedoval, kaj so duhovni gospod v cerkvi govorili. Le spomni se še njihovih besedí. Ali niso rekli: Gospodove pota so čudne in nezapopadljive, nihče jih ne more zapopasti? Ali niso djali, da vse, kar ljubi Bog pošlje, je dobro in koristno? Ali niso tega rekli, Belček, ali ne?“

„Res je, tako so govorili!“ — pravi Belček; in poprejšnje zaupanje na Boga, čigar mogočnost in veličastvo je v njegovih delih spoznal, se mu znovič v sercu oživi. „Pa so tudi rekli, naj bomo veseli v bogaboječnosti in terdni v zaupanju nanj, ako se tudi nam slabo godí, in on nas ne bo zapustil. To so rekli; pa jim tudi verjamem, ker ljubi Bog, ki je solnce vstvaril, nas — ubogih otrok — ne bo pozabil!“

„Imaš prav, Belček!“ — ga radostna pohvali Černela. „Toraj naprej! Ker ubogi Ljudovik iti ne more, ga morava pa nesti. Belček, primi Ljudovika, in ti Ljudovik se naji terdo derži in z rokami za vrat okleni, — dobro — zdaj pa urno naprej!“

Ko imata Belček in Černela potolaženega Ljudovika na ramah, bežijo dalje. Toda tolikanj hitro kot dosedaj, jim ni mogoče. Dasi-ravno ni deček toliko težek, jima niso vendar že razun tega oslabiljene moči nikakor zadostne, in Belček sprevidi, da jih bojo gotovo že v

kratkem cigani dohiteli, ako se jim ne poskrijejo.

„S to rečjo ne pridemo dalje, Černela,“ — reče dekliču, ki že težko stopa; — „po-terpežljivo se moramo v svojo osodo vdati. Tam-le stoji stara lipa. Poskrimo se za deblo njeno, ter prosimo Boga, naj bi nas skril, da nas hudobni cigani ne zasledijo.

Černela, ki jo moči vedno bolj zapuščajo, se temu nasvetu ne zoperstavlja, temuč jo koj proti rečenemu drevesu zavije, pod česar široko, listnato goščavo se otroci skrijejo, z rokami oklenejo, eden k drugemu stisnejo in tiho pa mirno sedé, da ne bi zasledovavcov po katerem ropotu na to stran privabili.

„Oj ljubi Bog, ti nam pomagaj!“ — zdihne prav tiho Belček iz serčnih globočin in tesnih pers; Ljudovik pa in Černela izgovarjata za njim. Ko utihnejo, prislušajo v nočno tmino ter vlečejo kipečega serca vsaki šum na uho, ki se po tihotni, spijoči divjoti odmeva.

Čez nekoliko časa začujejo zopet klic in vpitje cigansko, sperva v daljavi, potem pa bližje; še tesneje se eden k drugemu stisnejo; vsi trepetajo; vsa kri vre jim strahu po žilah; serca jim tako močno bijejo, da se jim slišijo, dasiravno drugega ne čujejo, kot preklinjevanje hrumečih ciganov, ki se čedalje bolj približujejo.

„Zakaj se tolikanj treseš“, — pošepa Čer-

nela natihoma Belčku. „Misli le na ljubega Boga, Belček! Saj nas varuje oče nebeški.“

„Se vé da,“ — odgovori Belček ravno tako tiho. „Toda kolika groza! ako bi nas opazili. Gotovo bi nas do mertvega pretepali, ali pa v grozovito jamo zaperli, kjer bi nas stradanja konec bilo! Oj groza! Ah, ljubi oče nebeški, usmili se nas, varuj nas tega!“

„Tiho, tiho“, — opominja Černela — „ali ne čuješ, kako hudobno erjavi Erih, ta divjak, preklinja. Ne, ne, Belček, tega ljubi Bog ne pripusti, da bi nas zasačili.“

Otroci zopet obmolknejo in vlečejo na uho; čezdalje bližaje prihajajo cigani; čezdalje bolj slišijo otroci grozovitih zasledovavcov glasove.

„Kakor hitro te pse zasačimo, jih pretepem, da bo kri z njih cerljala“, — rujove erjavi Erih.

„Potem pa v grozovito jamo z njimi,“ — reče nekdo drugi. „Tam se bojo že odvadili, da nam ne bojo zopet kdaj petá odnesli.“

Britko zdihnejo otroci pri teh grozovitih besedah; ko pa že tudi čujejo, da po germovji šumi, in da so cigani komaj še kaka dva streljaja od njih, obledé kot zid. Hitro se Černela vzdigne, pogleda na uno stran ter neizrečeno prepadena reče :

„Belček, vdjano je! Zdaj pridejo tudi od tod z gorečimi svetili! Poglej, kako se skozi germovje blišči, čujem pa tudi glasove in stopinje!“

„Da, v resnici, imaš prav, Černela,“ — odgovori Belček s trepetajočim glasom, in svetla solzica se mu vterne po licu. „Nobene pomoči več ni za nas. Oh, ljubi Bog, zakaj, zakaj nas ubogih otrok nisi varoval?“

V Belčkovem sercu peša zopet zaupanje na nebeškega očeta, toda le v tem hipu. „Gospodove pota so čudne!“ — urno dostavi ter se vzdigne, da bi se oserčen izročil razbojnikom. „Njemu, ki je bliščeče solnce ustvaril, je znano, kaj nam je dobro in koristno; v njegovo voljo se moramo vdati.“

„Oj Belček, močno me veselé besede tvoje“, — reče Černela natihome, stisnivša dečkovo roko. „Bodi le potolažen! Kdo vé, ako nimamo še prav veliko dobrega pričakovati!“

Belček, nasmejaje se po malem, zmaja z glavo. „Jaz verujem, da nas Bog more rešiti, ako je njegova volja. Toda veliko bomo mogli poprej še preterpeti. Lej, tod le že pridejo!“

„Kdo je?“ zakliče zdaj kar na enkrat Ljudovik, ki žalovaje do zdaj ni besedice spregovoril, ter se na stran ozre, kamor je Belček z roko pokazal. „To niso cigani! Glejta vsaj, to so možje na konjih. In čuj, jaz slišim glas — svojega očeta! „Belček“, — zakriči na dalje Ljudovik — „moj oče so, ki me iščejo! Pomagajte, oče! Pomagajte! Tukaj sem!“

„Moj oče nebeški, to je njegov glas!“ — čujejo otroci nekega reči, in mahoma jame

po germovji šumeti. Silo urno hití množica ob-
roženih mož lesém; goreče svetila razsvetijo
tamni gojzd. Z glasnim veselim hrupom se otro-
ci proti svojim dohajočim pomočnikom spustijo
v tek.

Toda ne dosežejo jih. Komaj so deset
stopinj daleč, kar začujejo terdo zraven sebe
grozno preklinjevanje. Prej kot bi mislil so že
zagrabljeni.

„Zopet jih imamo“, — radostno erjavi Erih
z gromovitim glasom zakliče, ko malega Ljudo-
vika v roki derží. „Urno se vernimo, da nas
tamošnji ne doidejo! Tiho se obrnite, naprej!“

Otroci jamejo groze kričati in Ljudovik na
vso moč vpiti: „Oče! oče! sabo nas tirajo. Po-
magajte, pomagajte, oče!“

Erjavi Erih preklinja in se rotí tolče z
namerjeno pestjo vpijočega dečka po ustih in
mu molčati ukaže. Ali že so čuli na pomoč kli-
cajočega dečka možaki. Kakor bi vihar oblake
podil, prihrumé konjiki z obupajočim očetom na
čelu v ta kraj. Svetila njih razsvetlé tamoto
in kardelo ciganskih obrazov. Kot bi trenil, so
cigani obdani; križema švigajo leskeči meči in
bijejo smertno po tolovajskih glavah.

„Da bi vas strela!“ — erjôve ves divji
erjavi Erih, vidši, da mu je vse spodletelo.
„Toda dečka mi ne boste dobili živega v pest.“

Prej kakor je grof, ki je ravno kviško
vzdignjeni meč na brezbožnika nameril, v sta-

nu braniti, potegne erjavi Erih nož izza pasa in sune z ojstrino po persih neobroženega dečka. Ali ta se ne zgrudi na tla, ampak zvesti Belček, ki se je, v hrupu se oprostivši, kot blisk prenavarnemu orožju nasproti postavil in ga sercu malega grofa odvernil. Globoko sune nož v Belčkovo ramo, in deček se — zgrudi tiho zajecaje na zemljo. Pa v tem hipu zaverši grofov meč na erjavega Eriha in porudeči zemljo s kervijo njegovo.

Kakor hitro je nesrečni Erih obležal, je bil ves boj pri kraji. Roparji, katerih še ni grof s svojimi pomočniki masčevaje se potolkel, odmečejo orožje in prosijo milosti. Toraj jih zvežejo grofovi, in koj potem se vernejo vsi skozi gojzd proti grajšini srečnega očeta, ki ima pred sabo na sedlu svojega zopet najdenega sina, in ga zvesto posluša, kaj in kako se mu je vse go-dilo. Černela jezdi zraven njega, dva konjika pa neseta ubogega ranjega Belčka na nosilnici iz zelenih vej spleteni.

VIII.

Veselo spoznanje.

Jelo se je že daniti in s tankimi meglicami obsejano nebo na iztočni strani žariti, ko

roženborški grof s spremstvom na svojo grajšino dospe. Nemudoma ranjenemu Belčku poskerbé mehko posteljo, potem pa grof pošlje poročnike na konjih po zvedenega zdravnika, ki je blizo grajšine stanoval, da bi rano ubogega Belčka obvezat prišel.

Ker je rana dečku silne bolečine napravila, in mu mnogo kervi odteklo, se ne zavé, ko ga v stanico prinesejo. Vsa žalostna stojita Černela in mali Ljudovik pri njegovi postelji in se britko jočeta, dasiravno ji Ljudovikov oče tolažijo zagotavlja, da Belček ni mertev, temoč da bo brez skerbi kmali, kmali ozdravil. In res, ko prvi solnčni žar skozi odperto okno na obličje v omedlevicah ležečega dečka zasije, spogleda, ter se prijazno smeja, okrog sebe ozira.

„Oj zalo solnce“, — reče deček, se sladko nasmeja — „saj zopet siješ, in vidva, Černela in Ljudovik, sta tudi tukaj! Tedaj vaju niso hudobni cigani spet zvezali in sabo tirali? Ljubi Bog nas ni zapustil! Oj, močno, preserčno me to veseli! Res, Gospodove pota so čudne, vse se po njem srečno izide.

Deček sklene roke, ter se nepopisljivo veselo proti nebu ozira, kakor da bi ljubega Boga zahvaliti hotel, ki jih je tolikanj očetovsko vodil in iz nevarnosti rešil. Radost mu žari iz bistrih, modrih očí, in sladko se mu nasmehujejo rudeče ustnice, ko mu zlato solnce obraz in leskeče svetle lase obsija. Tiha zahvalna

molitev se mu dviga iz pobožnega serca k očetu nad oblaki. V tem slovesnem trenutku ne porajta radostnih solz veselega Ljudovika in Černele, ki veselo z rokami ploskaje kričita: „Še živi Belček, še!“ — V tem se nenadoma terdo k Belčkovi postelji približa grof, ki je vse to na strani stojé opazoval. Ko Belčka bolj na tanko in pazljivo v obraz pogleda, obledí in je vedno bolj bled. Da si je ravno postavnega in čverstega života, vendar le omahuje in se mora z roko postelje prijeti, da bi se v omedlevici na tla ne zgrudil.

„Oče nebeški“, — začuden jeclja — „ali je tvoja neskončna milost tolika, da mi zopet daš dolga časa zgubljenega, kterega sem mnogo objokoval in po njem britko žaloval! Ljudovik, poglej dečka — ali nima enakega obraza kot tvoja uboga nesrečna mati?“

Ljudovik, Belček in Černela se začudeni pogledajo in ne vejo, kaj bi rekli vidši grofa vsega nepokojnega, kteremu se debela solza po obledelem, vpadenem licu vlije, ne vejo, ali od veselja ali od britkosti.

„Ljudovik“ — nagovori v drugo grof svojega sina, in ga za roko poprijemši terdo k Belčkovi postelji pelje — „Ljudovik, poglej ga, — ali ni to jasno oko tvoje matere, ali ni to njeni mili nježni obraz, ali niso to njene ustnice, ki so se kdaj tudi tolikanj sladko smejale, in zdaj že mnogo let žalujejo?“

Ko Belček svojega mladega prijatla bistro pogleda, mu veselje zažari na obličji. „Imate prav, oče,“ — reče — „Belček je pri svetu tak, kot moja mati. Oče, oče, mogoče, da bi bil Belček moj ubogi brat, po katerem se mati tolikanj solzijo in vi tolikaj žalujete? Oj gotovo je on, kajti že koj s pervega se mi je tako priljubil, da ne vem kaj, pa saj sem ga tudi iz cerkve sabo na grajšino pripeljal, da bi bil moj brat. Oj, Belček“ — dostavi Ljudovik, se razveseljenega lica k začudenemu dečku obrnivši — „Belček, ako se pač resnica poterdí, da si ti moj pravi brat, o koliko veselje!“

Belček pogleda grofa in Ljudovika, potem pa se od enega na drugega ozira, in ne more izreči svojih čutil, ki mu mladostno, neskušeno serce napolnujejo. Vsi njegovi davni dogodki, katerih se je kot sanj domislil, ko je čez dolgo, dolgo časa vpervič spet solnce zagledal, mu zdaj zopet na misel pridejo, pa veliko bolj živo, kot tadaj; zato si tudi z roko oči zatisne in nekaj časa bolj na tanko premišluje.

„Kaj drugega“ — spregovori čez kaj časa sabo, pa tudi drugim umevno — „kaj drugega kakor gola resnica je, kar sem le za prazne sanje imel. Jaz nisem cigan, nak! Spominjam se zopet, da sem pred davnim časom v neki grajšini stanoval; nihče me ni zaničeval, grajal in pretepal. Lepa, blaga gospa mi je lase gladila, igrala in se sladko nasmehovala.

Kolikor bolj mislim in mislim, toliko več reči se mi stavi spet pred oči. Oj, kako čudno mi je pri sercu! Velik čverst gospod me je mnogokrat objemal, in po prelepih sobah vodil, ki so imele enako tem zgoraj okrogle okna, skozi ktere se je čulo veselo prepevanje drobnih ptičic iz bližnje goščave. In glej, stare te podobe z resnimi in milimi obrazi na stenah zdijo se mi, kolikor bolj jih pregledujem, nekošno znanne; da, spomnim se, ravno te sem že enkrat vidil. Oj čudo, obraz tega čverstega možaka dozdeva se mi od nekdanj znan, kolikor dalje ga pazljivo pogledujem — ravno tisti kakor nekdanj — ves tisti obraz — o^gj! smem svojim očem verjeti, — — moj oče, oče!“ — zakliče močno kar nakrat Belček in preveselega lica proti grofu roke steguje — „vi ste moj oče! Mnogokrat ste se enako name ozirali, kakor zdaj, enako smehljali kot zdaj, in ta, ta je bila roka, ki me je gladila in mi perstan kazala, ki se je tako krasno svetel in lesketal, ko je solnce nanj sijalo! Da, zopet vidim perstan, ki ga imate še na perstu. — O ljubi Bog, ali so me tvoje pota lesem pripeljale, da bi zopet očeta in mater vidil, da bi ne bil zopet zapuščena sirota, da bi se mi ne bilo treba še kdaj v tamno votlino verniti, da bi bil Ljudovik moj mlajši ljubi bratec —“

Belček obmolkne; zakaj neštevila čutila mu ne dajo več besedice spregovoriti. Močno

ginjen zajoče in se ne zavé, ter na blazine svojega ležišča omahne. Zeló se vstraši grof; Ljudovik pa groze na ves glàs zaječi; ali k sreči pride ravno zdaj zvedeni zdravnik, katerega grof koj po prihodu v grajšino poklicati velí. Po zdravnikovih prizadevah se deček kmali iz omedlevice zdrami. Bil pa je še vedno tolikanj slab, da grofu in Ljudoviku skoraj rok podati ni mogel, ki sta jih poljubovala in z radostnimi solzami močila. Grof bi se bil rad že skoraj k svoji ženi pohitрил in ji naznanil preveselo novico, da je najden njih ljubi sinek, kateri je bil zgubljen, in katerega so mislili, da je mertev. Ali precej ni mogel od njega iti; dokler ni zvedel zdravnikovega mnenja zavoljo rane, koja ga je zdaj znova močno skrbeti jela.

„O Bog“, — zdi huje na tihem — „ohrani mi dete, ki smo ga tolikanj časa in tolikanj bitko pogreševali. Ne vzami ga mi, ko smo ga ravno zopet spoznali! Ako je mogoče, daj, naj gre milostljivo od mene kelih terpljenja!“

In oče nebeški je uslišal molitev njegovo, še preden je zmolil.

„Bodite brez skerbí, gospod grof,“ — reče zdravnik, ko se veselo nasmejaje nanj ozre — „rana ni nevarna; preden bojo minuli štirje tedni, bo ubogi deček zopet zdrav in vesel. Obramna kost je ubranila nožu, ki ga je ranil; močni sunljej je ranjenega na tla poderl, še preden je mogel nož globokeje seči.

„Bogu bodi slava, čast in hvala za to milost“ — jeclja grof in se jame odpravljati! „Pojdi Ljudovik, greva k materi, da veselo sporočilo tudi njeno serce z nebeškim veseljem in radostjo napolne.“

„Kakšno veselo sporočilo, gospod grof?“ — zavzet vpraša zdravnik.

„Glejte zdravnik“ — odgovori grof z roko objemši Belčka in stisnivši ga na svoje sercé — „glejte, ta je moj sin, ki se je bil zgubil in zopet najdel.“

Ko zdravnik to čuje, si prizadeva preveliko veselje grofovo pomiriti.

„Veselim se z vami vred, gospod grof, in vam želim iz celega serca srečo“ — reče; „toda — dostavi nadalje zdravnik — ubogi deček naj si bo že res vaš sin, ali ne, ne smete vendar gospej novice te prej naznaniti, dokler niste o tem do dobrega prepričani. Le pomislite, kolika britkost bi bila za nesrečno gospo, ko bi ne bil deček potem njeni sin!“

Grof se zavzame, ter reče: „Ali on je moj sin! To mi pravi 'nekaj notranjega, neveržljivi glas mojega serca. To dokazuje dečkov obraz, ki je moji ženi tolikanj podoben. Zdravnik, le pogledjte ga bolj na tanko v obraz!“

„To še vse ni dovelj gotovo“ — odgovori previden zdravnik. „Pomislite le, kakšna zmotnjava bi utegnila vašo gospo pokopati!“

Brez določbe se obotavlja grof. Pač spre-

vidi, da zdravnikova ni prazna, in akoravno je zase skoraj prepričan, da je Belček njegov sin, se vendar zdaj k svoji soprogi ne upa, da bi ji veselo sporočilo naznanil.

„Kako bi bilo vendar mogoče, kaj gotovega zvediti?“ — se vpraša grof — „veselja se mi hoče serce stopiti, in vendar ne smem nesrečni svoji ženi razodeti, kar bi vso njeno britkost v presrečno veselje spremenilo.“

V tem stopi služabnik v stanico in naznani grofu, da je neka stara ciganka zunaj, ktera vseskozi ž njim govoriti zahteva.

„Kdo drugi kot stara mati!“ — rečeta Belček in Černela z enim glasom — „nji je vse to gotovo naj bolj znano!“

„Pripelji jo urno v stanico!“ — grof služabniku ukaže.

„Pa ta nas ne sme zopet sabo vzeti!“ — pravi Černela, ko še skerbno grofa pogleda.

„Ne, ne, moj otrok“, — ji odgovori grof se nasmehljaje — „ti si od zdaj naša, in boš sestra mojih dečkov; le nikar se ne boj!“

Ciganka pride zdaj v stanico. Ko jo otroci zagledajo, spoznajo, da se niso zmotili. Bila je stara mati ciganka.

„Kaj hočeš stara?“ — jo vpraša grof.

„Gospod!“ — odgovori ciganka — „veliko skrivnost vam hočem razodeti, če mi kot grof obljubite, da boste sinoči vjete izpustili in jih nikakor kaznovali. Ali obljubite?“

Zavzet posluša grof besede cigankine, ki tolikanj derzno ne zahteva samo oprostjenja tolovajev, ampak tudi odpuščenja kazni za pregreho, ki se je tadaj s smertjo kaznovala. Ali ker misli, da bi ta skrivnost njegovega zopet najdenega sina kaj zadevati vtegnila, se omeči in je volján spolnitev obljubiti in to še toliko raje, ker je hudobni namen potepuhom spodletel.

„Govôri stara“ — reče grof — „ako so tvoje skrivnosti tolikega plačila vredne, kakoršnega zahtevaš, naj bo! toda le pod tem pogojem, da vsi ta kraj zapustite in se nikdar ne vernete.“

„O gotovo se ne bo nihče vernil, ko se jim je zdaj do živega prišlo;“ — odverne stara — „ko bi me bil erjavi Erih, ta nespametnež, poslušal, bi se pač ne bilo to zgodilo. Pa kar je, ti je, on je svoje plačilo prejel. Zvedite gospod grof, erjavi Erih je mertev in on sam vam je sinčka odpeljal. Drugi so nedolžni, kajti bili so le pomočniki in so mogli po njegovem povelji ravnati. Obljubite mi toraj kot grof, in to kar naravnost in brez ovinkov; sicer odidem, in nikdar ne boste zvedili sporočila, ki bi ga radi s preobilnim zlatom odkupili, ko bi važnost njegovo sprevidili. Ne premišlujte dolgo.“

„Že veljá! obljubim ti kot grof, kar zahtevaš“, — odgovori grof, ker se mu vedno bolj dozdeva, da bo gotovo ktero sporočilo o Belčku zvedil.

„Ha, ha, ha, to me veseli, sinček!“ — se stara namuza. — „Zvedite toraj gospod grof, da je ... ta deček, kterega smo mi Belčka imenovali, vaš sinček Lojzek.

Grof, ki je nepremaknjen besede cigankine poslušal, zavpije veselo na ves glas, se zgrudi pri Belčkovi postelji na kolena, in dečka preserčno objame.

„Bog ga bodi zahvaljen!“ — zakliče, ko Belček očetovo lice v solzah radostnih ljubeznjivo poljubljuje — „bodi zahvaljen, vsegamo-gočni stvarnik, za preveliko radost, s katero si revno serce osrečil in razveselil!“

Močno se Ljudovik in Černela radujeta; tudi zraven stoječemu zdravniku se veselja lice žari; zakaj bil je dober človek in se je močno in preserčno veselil nad radostjo osrečene družine, katero je Bog po dolgi in britki ločitvi zopet združil. Celó stara ciganka ginjena gleda Belčka in njegovega očeta in z glavo majaje sabo memmra: „Ako bi bila vedila, da se bojo blagi ljudje tolikanj veselili, bi bila grofu Belčka že gotovo prej pripeljala. Kako veselega lica je ubogi bedak! Nisem mu zavidljiva, saj je mogel dosti pred erjavim Erihom prestati, zali deček!“

Ko se prvi nepokoj veselja o gotovosti veselega sporočila uleže, ne more grof dalje sterpeti, da bi teškega kamna bolečin tudi od britkostnega serca žalovajoče matere ne odva-

lil. Še preden stara ciganka svoje pripovedovanje skončá, hití grof k svoji ženi in ji vse previdno naznani. Gospa pride, se ozre na posteljo in — spozna svojega sina. Kdo more povedati ali popisati, koliko veselje, kolika radost ji z obličja žari, kolikanj srečno se čuti, ko pervikrat sinka vidi, in kolika hvaležnost se ji vidi na obrazu do večnega očeta v nebesih. Nagne se k svojemu sinu, po katerem je mnogo let močno in britko žalovala, stisne ga na svoje serce in se neizrečeno ljubeznjivo nanj ozre, ga zopet objame in zaklikne: „Moj dragi, moj ubogi sin!“ Zjoče se in pretaka naj sladkejše, naj svetejše solzice; toči solzice kot mati, ki svojega otroka, mislivša ga mrtvega, živega in srečnega v svojem naročji objema.

Da bi pa tebi, dragi braveč, radost prevesele, presrečne, pri Bogu uslišane matere popisoval, čutim, da je moje pero še preokorno in preslabo.

IX.

S k l e p.

„Čujte gospod grof“, — pravi stara ciganka, ko so se prevesele serca znova nekoliko pomirile, in je grof roženborški staro vprašal, če ji je res o Lojzetovem ropu in o dotičnih okoliščinah kaj bolj na tanko znanega — „čujte gospod grof, to je edino le meni znano, ker

nihče izmed naše trope ne vé, kdo in kaj da je Belček. Pred kakimi sedmimi ali osmimi leti, ko ste še v zgornjih krajih dežele, kakih 50 ali 60 milj od tukaj, stanovali, pride nekega dne Zabukovec, razujzdan prederznež, v naše skrivališče, in se ves divji grozi, vas sto in stokrat prekolne, ter se zaroti, da ne sme prej mirovati, dokler vas ne bo končal. Ko ga prašam, zakaj da se tolikanj grozi, mi pové, da ste ga menda prav do dobrega pretepsti ukazali, ker je v gojzdu s samostrelom prežal, da bi na ktereга zajčika ali sernico pomeril. Ali se še kaj tega spominjate, milostljivi gospod?“

„O še se spominjam, še!“ — odgovori grof. „Večkrat sem se že zavoljo tega kesal, da sem se v jezi tolikanj daleč spozabil, ko se mi je dečko prederzno objedal in vpričo mene sernjaka ustrelil. Ukazal sem ga lovcom pretepsti, potem pa čez mejo zapoditi. Kazen je bila res preojstra, in ko bi me bil dečko potem še kdaj srečal, bi se bil zavoljo tega ž njim gotovo prijazno sporazumel, da sem se v nagli jezi tolikanj spozabil.“

„No, pa saj ste mogli to sedaj dokaj britko splaćati, milostljivi gospod!“ — reče stara. „Zabukovec ni mogel ne podnevu ne ponoči mirovati; kakor da bi se mu sanjalo, se je sem ter tje potikal, vedno le duhtal, mislil in mislil, kako bi vam to razžaljenje povernil, da bi vam bilo naj bolj občutljivo. Kar mu pride na misel, da bi vam vašega starejšega sina ukradel, ker je čul, da ga imate silo radi. Toraj pride k meni, in mi reče: Cujte stara, že vem, kaj hočem storiti, toda vi mi morate pri tem pomagati.“

Bom že, ako bo mogoce, — mu odgovo-

rim, ker vam nisem dobro hotla, gospod grof. Zabukovec pa je bil vedno močno prijazen do mene.

Že velja! — reče — toda prej se mi zarotite, da živa duša ne bo zvedila, kar vam bom razodel. Ko se mu zarotim, mi razodene, da namerava ne vašega dečka po dnevu in ponoči, zgodaj in pozno prežati, dokler ga v pest ne dobi. In ko ga dobim — dostavi posmejaje — ga vam izročim, stara, in vi greste ž njim daleč, daleč od tukaj, da ga ne bo grof svoje žive dni več vidil.

Poslušaj me Zabukovec — mu rečem — ali bi ne bilo bolj pametno, če bi dečka potem zopet grofu, pa le za obile denarje izročil.

Nak! — mi zaverne in se togotno posmeja — za denar se grof ne zmeni toliko, ker ima dovelj dragega zlata in čistega srebra; ako pa ne bo imel ljubljenega sina, mu bo britka žalost serce onemirila in terla, in ne bo je več zanj vesele ure, dokler mu bleda smert oči ne zatisne. Ravno to je pa moj namen, kajti jaz se hočem maščevati hudo za sleherni udarec, kolikorkrat so njegovi služabniki, te pošasti, po meni z bičem in handžarom mahnili.

Zarotivši se Zabukovcu, ki se ni dal od svojega namena pregovoriti, sem bila v enomer pripravljena, se v oddaljeno okolico to napotiti, katero sem si v dečkovo in svoje prihodnje skrivališče odbrala; kajti znana mi je bila tukajšna skrivna votlina v gojzdu; erjavi Erih, njeni gospodar, je večkrat k naši tropi v zgornjih krajih dežele zahajal v vas.

Nekega dne pride Zabukovec ves vesel z nekoliko malopridnimi družeti k nam, in čujte, — bil vam je dečka ugrabil.“

„„Je že res, spominjam se še, kakor da bi se bilo še le dansi zgodilo““ — seže grofinja ciganki v besedo — „„petero ali šestero silnih tolovajev je obskočilo naš voz, ko smo se skozi gojzd k bližnjemu prijatlu peljali. Pometavši voznika in služabnika v stran, so mi plakajočega otroka z rok stergali in ž njim v goščavo zbežali. Le čudim se, da se mi ni tadaj serce v britkosti vtopilo.““

„In kdo popiše moj strah, ko se ti blede kot zid, bolj mrtva kot živa na grajšino verneš!“ — pristavi grof. „Vsi iz grajšine se napotimo in preiskujemo več dni križema gojzd, ali nikjer ni bilo sledu o ubogem otroku, kakor da bi se bil v zemljo vderl. Bili so nesrečni, prežalostni dnevi za nas; Zabukovec me je bil v resnici preobčutljivo splačal; ni je bilo zame več vesele ure, odkar se je nad mano maščeval. Da, hudo nas je tadaj božja previdnost skušala. Nespreumljivo se mi pa vendar zdi, da nismo mogli vkljub naj skerbnejšega popraševanja ničesa o ugrabljenem dečku pozvediti!“

„To je bilo pač lahko, milostljivi gospod,““ — reče ciganka. „„Zabukovec je že pred več tedni vse to preskerbel. Njemu podložnim ciganom je bilo sicer znano, da na rop namerava, ali na kaj in koga, ni nihče vedil; kajti Zabukovec je bil previdljiv in se je izdajstva bal. Tudi družeti, ki so k plenu pripomogli, niso zvedili, nad kom se je Zabukovec znosil, ker ni jim bil znan ne otrok, ne vaša gospa; nikdar ju še niso vidili. Komaj pa so otroka ugrabili, ga je že Zabukovec meni izročil, se vé da sem se mu mogla poprej grozovito zarotiti, da vam nikdar ne bom dečka izročila. Nemudoma se z dečkom napotim in potujem po gojzd-

nih stezah, ki niso razun eiganov nikamor znane bile, v svoje odbrano skrivališče. Pa tudi vsa tropa se še tisti dan odpravi; toraj ni bilo ne sledu ne tiru o nji, ko ste s svojimi konjiki gojzd preiskovali. Srečno dospem v votlino k svojim sorodnikom, ki so me radostno sprejeli, in zastran otroka popraševali. Ko jim pa povem, kolikanj močno sem se Zabukovcu zarotila, sprevidijo sami, da jim ne morem po nikakor tega razodeti. Sicer sem jim pa močno z dečkom postregla, ker so ga na svoje opravila navadili, in ko je že nekoliko odrastel, sabo na rop jemali, kjer jim je pri mnogim početji dobro služil.““

„Oj ti ubogi otrok“ — ga miluje grofinja, ko zopet najdenega sina znova na svoje persi pritisne. „Oj, kaj si mogel vse prestati!“ Stara nadaljuje. „Nekaj let smo mirno živeli. Kar pride nekega dne erjavi Erih v votlino in nam pripoveduje, da se je neki bogat grof, rožemberski z imenom, na staro že več let prazno grajšino preselil. — Grozno se prestrašim, ko to čujem; kajti grof rožemberski ste bili vi, katerim je Zabukovec otroka ugrabil.““

„Kaj pa, da sem bil jaz. Moja žena ni mogla kar nič več na naši poprejšni grajšini obstati, kjer jo je vse na njenega ugrabljenega dečka opominjevalo; nagovarjala me je s solznimi očmi, da bi se v drugi kraj preselili. Dolgo sem se temu branil, dokler se nismo res na to grajšino preselili. Moj Bog, ko bi bil v stanu misliti, da bom svojega dečka tolikanj daleč od tod, kjer so ga mi ugrabili, dobil, bi se bil kar brez odloga sem podal. Ali božja previdnost, kateri edino je znano, kaj nam nevednim koristi, mi je omečila serce; preselili smo

se na to samoto grajšino, kjer mi je bilo zopet dečka viditi namenjeno. — Kolikanj čudne, o Bog, so tvoje pota in kolikanj neskončno modro vse v dobro obračša!“

„Pa kmali sem se strahu oddahnila in vse popolnoma pozabila,“ — nadaljuje stara — „ko sem popraševaje zvedila, da čisto tiho in mirno na svoji grajšini živite, ter se vam nika-
kor ne dozdeva, da sinko tolikaj blizo vas bi-
va. Vendar mi je bilo treba še bolj skerbno
paziti. Nikdar deček ni smel iz votline, razun
ponoči, ko ga nihče ni mogel spoznati. Pre-
den je pa iz votline šel, smo mu vselej obraz
in lase pobojarili, da je bil ves drugačnega obra-
za. Marsiktero leto preteklo je med tem, kar
pride erjavemu Erihu na misel, da bi vas po-
ropal. Ne mine teden, ko se res z drugimi ci-
gani in z Belčkom vred v vašo grajšino zmuzne.“

„Tedaj je bila vaša derhal!“ — zakliče
grof — „in deček mi je bil tolikaj blizo in ne,
da bi bil jaz vedil!“

„Se vé, da je bil ž njimi ter je z drugi-
mi vred zbežal, ko jim je plen spodletel. Er-
javi Erih vam je pa tudi mlajšega sina ukradel,
da bi potem sopet oba dobili.“

„Kako je erjavi Erih početje to s smert-
jo plačal“ — skončuje stara ciganka svoje
pripovedovanje — „vam je znano. Namesto
da bi bili nemudoma bežali, je vkljub mojega
svarjenja s pijančevanjem dragi čas tratil, kar
je bilo vzrok, da ste nas v svojo veliko srečo
in veselje zmagali in uničili. Ti trije otroci so
iz votline zbežali; toda prepozno smo jih mi
pogrešili. — To je vse, kar vam morem ra-
zodeti; v dokaz vsega tega sprejmite le še
oblačila, ktere je deček tadaj imel, ko so ga
bili ugrabili.“

Ciganka poda grofu majhno culo. Koj spozná gospa oblačila svojega otroka, ter ga ginjena objame.

„Stara“ — reče med tem grof — „ti si svojo obljubo spolnila; tudi jaz hočem biti mož beseda in vjete izpustiti, toda le tako, da se iz te okolice za vselej umaknejo. Sedaj pa še to. Zakaj mi nisi izročila dečka poprej? Dal bi ti bil zlata in srebra, da bi ne bila kam ž njim vedila!“

„Premilostljivi gospod, prisega moja mi je branila“ — odgovori ciganka. „Pa tudi danes bi ne bili zvedili, ko bi ne bila osoda vjetih me k temu prisilila. Osoda sama me je prisegge oprostila. Zarotila sem se, da vam dečka nikdar ne bom izročila, kakor ga res nisem. Ker je pa osoda vam dečka zopet v roke dala, mi je bilo bolj pri sercu oprostenje vjetih, kakor pa moja skrivnost, zlasti pa, ker so že razun tega Zabukovca v nekem boju na Českem ustrelili. — Sedaj vam je vse znano, gospod grof; ukažite tedaj vjete izpustiti. Odpeljala jih bom daleč od tukaj.“

Grof spolni svojo obljubo. Veselo vriskaje se odpravijo oprosteni cigani, in nikdar več se ni v tej okolici o njih kaj čulo.

Nekoliko tednov potem, ko se je to zgodilo, sedijo s svojima sinovoma in Černelo — sedanjo domačo hčerjo — grofinja, grof in gospod duhovnik iz vasi v hladni senci stare košate lipe, ter se razgovarjajo razun drugih reči tudi o dogodljajih, ki so jih ravnokar doživeli.

„Bog se nam je dobrotljivega skazal“ — reče grofinja — „ali vendar mi je nerazumljivo, zakaj da nam je božja previdnost tolikanj časa našega Lojzeta prikrivala.“

„Čujte“ — odgovorijo duhovni gospod — „nerazumljive in naznane so nam naklombe božje; nikdar se ne smemo popraševati in modrovati, zakaj da je Bog to in uho dopustil. Saj še misel in namenov celó svojega bližnjega ne moremo uganiti, koliko manj pa moremo razumeti namere neskončnega Boga! Kdo vé, kolike nezgode bi bil imel Lojze prestati, ko bi bil pri vas ostal. Morda ga je htel Bog ravno pred nesrečo obvarovati, ktera bi bila za vas še bolj občutljiva kakor ta, da so dečka vam ugrabili in odpeljali. Pomisliti moramo pa tudi na dobro delo, da se je čista nedolžnost pogubljenja otela, namreč prijazna Černela, edina tolažnica vašega sina v terpljenji, ktero mu je Bog naklonil. Ze samo zavoljo tega bi bil Bog Lojzeta odpeljati dopustil; kajti otetba ktere duše koli presega v vrednosti kratko britkost, sedaj tolikanj obilo povernjeno.“

„Zato me je pa“ — dostavi grof — „pač po pravici božja previdnost kaznovala, ker sem se proti Zabukovcu, da si tudi v jezi, tolikanj ojstro obnašal.“

„Ali pa nismo verh vsega tega“ — skle-nejo častiti gospod duhovnik — „vendar le vse dobro od Boga prejeli? Ali nas ni v svoji veri poterdil? Ali nas ni po očetovski po svojih po-tih vodil? Res da, čudne so božje pota; kdor-koli v Boga zaupa, vedno pri njem moč zadobi, če mu tudi viharji skerbi in nesreč še tolikanj hudo proté. Zahvalimo se Bogu iz globočine svojega serca, ker se nas je v težavi in nesre-či usmilil, potolažil in z neminljivo radostjo sladkih čutij razveselil.“ —

„Resnično“, — poterdi grof, ter se hva-ležnega serca proti nebu ozre — „ljubi Bog nas

je po očetovski vodil in nam mnogotero plačuje, kar smo terpeli. Ako nam bo tedaj znova huda nesreča protila, nikar ne obupajmo, temuč zaupno zakličimo: Gospod, čudne so tvoje potá, ki vse po svoji neskončni modrosti v dobro obračaš!“

„Amen!“ — odgovorí srečna družina. Vsevidno okó božje pa je zadovoljno zerlo v svoji očetovski usmiljenosti prehvaležne serca, ter svoj blagoslov rosilo na blago družino. —

Če nevihte ti proté,
In nesreča moč vso jemlje,
Verno upaj le serce
V stvarnika nebes in zemlje;
Lej up, verni, sred težav
Milostljivo zrc z višav.

Naj gromi, se vtrinja blisk,
Ko vihar zle druží oblake,
Glej v nebó sred silnih stisk —
Vtihnijo koj sile vsake.
Oče tvoj, vsemožni Bog,
Ti pomaga iz nadlog.

Naj te krije tamna noč,
Ozke so nebés stezíce
Terdno v Boga upajoč
Vgledaš rajske veselice;
Čuje, spremlja te okó
Božje noč in dan zvestó.

Ak morí te rev britkost,
Dvigni z duhom se v višine,
Kjer tolažbe ti sladkost
Zdravi serčne bolečine;
Mir, tolaž v serce rosí,
Lice tožno se zvedrí.

V veri bodi zmir močan,
Ne obupaj nad zlo silo
Nébo žalost žgečih ran
Bo v veselje spremenilo.
Verno upaj nanj serce, —
Večni zgolj dobrota je!

